

BELEIDSPPLAN SOCIALE VEILIGHEID

In samenwerking met:

Inhoud

1. INLEIDING	4
1.1 WETTELIJK KADER	4
1.2 DOEL VAN HET SOCIALE VEILIGHEIDSPAN	4
1.3 SOCIAAL VEILIGHEIDSPAN IN RELATIE TOT HET ARBO-BELEIDSPAN	4
BELEID EN REGELS	5
2. VISIE	5
2.1 DE IDENTITEIT VAN SCOPE SCHOLENGROEP	5
2.2 SCHOOL MET EEN OPDRACHT	5
3. EEN SCHOOLBREDE AANPAK	6
3.1 LITERATUUR	6
3.2 EDUCATIE EN BURGERSCHAPSVORMING	6
4. NORMEN EN REGELS	7
4.1 GEDRAGSREGELS.....	7
4.2 ONACCEPTABEL GEDRAG	8
4.3 GRENDOVERSCHRIJDEND GEDRAG (PROTOCOL).....	9
5. BEROEPSCODE, GEDRAGSCODE EN SANCTIONERING	11
6. TAKEN EN VERANTWOORDELIJKHEDEN	11
6.1 AANDACHTSFUNCTIONARIS SOCIALE VEILIGHEID	11
6.2 CONTACTPERSOON (INTERN EN EXTERN)	12
6.3 AANDACHTSFUNCTIONARIS KINDERMISHANDELING EN MELDCODE	12
6.4 LEERKRACHT	13
6.5 PREVENTIEMEDEWERKER	14
7. BORGING EN MONITORING	14
8. COMMUNICATIE	15
EDUCATIE	16
9. METHODEN	16
9.1 LESSEN RELATIES EN SEKSUALITEIT	16
9.2 LESSEN SOCIAAL EMOTIONELE ONTWIKKELING	16
9.3 LEERLINGVOLGSYSTEMEN.....	17
10. DESKUNDIGHEID	18
10.1 LEERKRACHTEN.....	19
10.2 AANDACHTSFUNCTIONARISSEN KINDERMISHANDELING EN HUISELIJK GEWELD.....	19
SCHOOLOMGEVING	20
11. SAMENWERKING MET OUDERS	20
11.1 CONTACT TUSSEN SCHOOL EN OUDERS	20
11.2 COMMUNICATIEKANALEN	21
11.3 MEDEZEGGENSCHAPSRAAD	21
11.4 OUDERRAAD	21
12. SAMENWERKING MET ANDERE EN EXTERNE PROFESSIONALS	22
SIGNALERING	23
13. VLAGGENSYSTEEM	23
14. WET MELDCODE HUISELIJK GEWELD EN KINDERMISHANDELING	24
14.1 VERANTWOORDELIJKHEID LEERKRACHT.....	24
14.2 VERANTWOORDELIJKHEID DIRECTIE / IB.....	24
15. DE MELDCODE TOEGELICHT	25
SIGNALLEN IN KAART BRENGEN	25
COLLEGIALE CONSULTATIE	25
IN GESPREK MET OUDERS.....	26
WEGING	26
MELDEN	28
16. DOSSIERVORMING	30

17. CRISISMANAGEMENT	31
17.1 ACUUT HANDELEN	31
17.2 TOOLKIT	31
17.3 TAKEN EN VERANTWOORDELIJKHEDEN	31
17.4 WEGING GEDRAG	32
17.5 WEGING ONRUST	34
17.6 INTERNE PROCES ONDERSTEUNING	35
17.7 EXTERNE ONDERSTEUNING	35
17.8 TIJDELIJKE MAATREGELEN	35
17.9 PRIVACY EN TOESTEMMING	36
17.10 EVALUATIE	36
18. COMMUNICATIE BIJ INCIDENTEN	37
18.1 COMMUNICATIE INTERN	37
18.2 MR/OR	37
18.3 COMMUNICATIE MET DIRECT BETROKKEN OUDERS	37
18.4 COMMUNICATIE MET INDIRECT BETROKKEN OUDERS	38
18.5 INHOUDELIJKE COMMUNICATIE MET OUDERS	38
18.6 INHOUDELIJKE EN EDUCATIEVE COMMUNICATIE MET LEERLINGEN	39
18.7 MEDIA	40

1. Inleiding

Voor u ligt het veiligheidsplan van SCOPE scholengroep. Er is zorgvuldig gestreefd naar een beleidsplan 'sociale veiligheid' dat recht doet aan het veiligheidsplan en de daarin geformuleerde uitgangspunten. Samenvattend geeft het veiligheidsplan duidelijke richtlijnen waarlangs SCOPE scholengroep gericht beleid voert op het terrein van (fysieke) veiligheid. Beleid op het terrein van agressie en seksuele intimidatie (AG&SI) maken hiervan onderdeel uit.

Een samenvatting van het beleidsplan ten behoeve van de algemene informatie op de websites van de scholen is te vinden in de bijlage (**Fout! Verwijzingsbron niet gevonden.**cholen).

1.1 Wettelijk kader

Sinds 1 januari 2006 zijn scholen verplicht om een veiligheidsplan op te stellen. Het plan omtrent sociale veiligheid hangt hiermee samen. Scholen krijgen een wettelijke zorgplicht om zorg te dragen voor sociale veiligheid op school. Monitoring hiervan komt bij de school te liggen. De onderwijsinspectie ziet toe op dit te voeren veiligheidsbeleid.

Dit plan beschrijft hoe alle betrokkenen met elkaar omgaan in het kader van 'sociale veiligheid' en hoe deze onderwerpen worden verankerd in de praktijk op school. Het doel van dit sociale veiligheidsplan is om een zo veilig mogelijke leer- en werkomgeving te creëren voor leerlingen, professionals en ouders/ opvoeders¹ van SCOPE scholengroep. We willen in elk geval voldoen aan de wettelijke verplichtingen. Voor meer informatie omtrent het wettelijke kader verwijzen we naar de bijlagen (**Fout! Verwijzingsbron niet gevonden.**).

1.2 Doel van het sociale veiligheidsplan

We streven naar een leef- en leerklimateet waarin ons personeel en onze leerlingen zich veilig en positief verbonden voelen met de school. Een positieve sociale binding met onze school vormt een belangrijke voorwaarde voor een zo optimaal mogelijk werkklimaat voor ons personeel en leerklimateet voor onze leerlingen.

Ons sociaal veiligheidsbeleid heeft als doel alle vormen van agressie, geweld, seksuele intimidatie, discriminatie en pesten binnen of in de directe omgeving van de school te voorkomen en daar waar zich incidenten voordoen adequate maatregelen te treffen om verdere escalatie te voorkomen. Dit plan beschrijft de maatregelen die SCOPE scholengroep getroffen heeft en zal uitvoeren om een sociaal veilig schoolklimaat na te streven voor alle betrokkenen.

Naast het sociaal veiligheidsplan hanteert SCOPE scholengroep een klokkenluidersregeling om vermoedens van misstanden, zoals (dreigend) schendig van wet-of regelgeving en/of (dreigend) gevaar van volksgezondheid te melden.

1.3 Sociaal veiligheidsplan in relatie tot het ARBO-beleidsplan

Het sociale veiligheidsplan is onderdeel van het arbobeleidsplan. Het beleidsplan sociale veiligheid onderscheidt zich doordat hierin alleen aandacht is voor de sociale kant van veiligheid (met uitzondering van Agressie & Seksuele Intimidatie). Fysieke veiligheid wordt losgekoppeld van sociale veiligheid, zoals dat ook gebeurt bij Arbobeleid. Vanzelfsprekend dient er afstemming plaats te vinden omtrent raakvlakken tussen fysieke en sociale veiligheid.

¹ In dit beleidsplan wordt gesproken over ouder(s). Waar ouder(s) staat kan ook verzorger(s) gelezen worden.

Beleid en regels

2. Visie

2.1 De identiteit van SCOPE scholengroep

SCOPE scholen hebben iets bijzonders gemeen. Ze delen met elkaar de inspiratie om onderwijs te geven en leerlingen te begeleiden vanuit de christelijke verhalende traditie. Dat scheidt een band, dat sticht gemeenschap, dat wekt verwachting. Die inspiratie komt tot uitdrukking in een gemeenschappelijke visie op leren en de ontwikkeling van kinderen, maar ook in de wijze waarop we SCOPE breed met elkaar in gesprek gaan over de vraag hoe we waarden vanuit onze traditie in de scholen gestalte geven. Barmhartigheid, rechtvaardigheid, ontferming en trouw zijn meer dan prachtige woorden. Ze worden zichtbaar in ons handelen, in de omgang met onze leerlingen en tussen leerlingen onderling. Onderwijs en opvoeding zijn ondeelbaar. De verantwoordelijkheid daarvoor delen de opvoeders op school en thuis met elkaar. Daarom is het van groot belang dat men zich als ouder/verzorger thuis voelt bij onze visie en dat wij in ons handelen ons door hen gedragen weten.

2.2 School met een opdracht

SCOPE scholen zijn scholen met een opdracht. Onze onderwijskundige opdracht is om ieder kind een veilige omgeving te bieden waar het naar vermogen kan leren en zich persoonlijk kan ontwikkelen. Uitdaging en plezier in het leren staan voorop. Maar leren is ook een sociale activiteit. De school is een gemeenschap op zich met duidelijke leefregels. Als leerling maak je deel uit van die gemeenschap. Daarom zien wij het ook als onze taak kinderen vaardig te maken in het leren en werken in een groep. Met aandacht en respect voor ieders persoonlijk belang én het groepsbelang. Vertrouwen en fiducia vormen de basis voor de onderlinge verhoudingen binnen SCOPE. Vertrouwen in de ander en geloof in elkaars kunnen en goede bedoelingen. Dit vormt een solide basis voor de omgang tussen leerlingen, leerkrachten, schoolleiding, bestuur en ouders.

Sociaal-emotionele en seksuele ontwikkeling zijn universele en onderling verweven processen die elk mens doormaakt in zijn leven. Deze processen ontwikkelen zich op fysiek, sociaal en cognitief vlak en duren een leven lang. Afhankelijk van leeftijds- en ontwikkelingsfase roept het proces meer of minder behoeften en vragen op. Behoeften en vragen ontstaan zowel intrinsiek als in interactie met de fysieke en sociale omgeving van het individu. Hoewel ieder mens uniek is en aanwijsbare culturele, sociale of fysieke verschillen kan ervaren, zijn er per ontwikkelingsfase gemeenschappelijke elementen herkenbaar. Gemeenschappelijke elementen zijn bijvoorbeeld hechting, socialisatie, lichamelijk ontwikkeling, relatievorming en vriendschap. Met deze gemeenschappelijke kenmerken als basis willen we kinderen leren omgaan met zichzelf en anderen, een positieve kijk op seksualiteit meegeven en waarden en normen vormen die aansluiten bij kernwaarden van SCOPE scholengroep, zodat zij (later) verantwoorde keuzes maken in de omgang met anderen.

Om actief bij te dragen aan gezonde sociaal emotionele en seksuele ontwikkeling vanuit geloof en veiligheid heeft SCOPE scholengroep kernwaarden vastgesteld die van toepassing mogen zijn op kinderen, professionals en ouders, ongeacht hun rol en leeftijd. Vanuit de 4 kernwaarden: vertrouwen, respect, integriteit en welbevinden mag iedereen zich vrij ontwikkelen en zichzelf zijn.

Door middel van de kernwaarden, educatie en regels over sociale- en seksuele ontwikkeling leren we kinderen, in samenwerking met ouders, normen en waarden. Vanuit het gedachtegoed dat we elkaar respecteren, ongeacht ons uiterlijk, onze sociale of culturele achtergrond of onze seksuele geaardheid. Dat respect tonen we door niemand uit te schelden en geen (racistische of seksueel getinte) scheldwoorden te gebruiken. Zo helpen we kinderen zich veilig te ontwikkelen tot volwassenen met eigenwaarde, met respect voor verschillen en waarden die onze samenleving rijk is.

3. Een schoolbrede aanpak

Onderzoek toont aan dat de sociale veiligheid wordt geoptimaliseerd als een school hier structureel aandacht aan besteedt. We richten onze aandacht hierbij op alle betrokkenen in de school en verweven de aanpak met het curriculum en organisatie als geheel. Deze aanpak wordt in de literatuur ook wel de 'schoolbrede' aanpak genoemd. Binnen deze aanpak zijn duidelijke (school)regels en deze zijn geborgd in beleid. Alle teamleden zijn participant en worden geacht actief betrokken te zijn bij het bewaken van sociale veiligheid. School wil, samen met ouders, leerlingen leren hoe ze gewenst gedrag kunnen vertonen, in relatie tot groepsdynamiek en persoonlijke omstandigheden. De school kent een eenduidige aanpak betreft educatie (en voorlichting), omdat dit het preventieve kader is waarbinnen leerlingen zichzelf begeven, gedrag kunnen laten zien en oefenen.

Onderzoek hiernaar toont het grootste effect aan bij de langstlopende initiatieven, waarbij zowel preventief en curatief gehandeld wordt. Ook zaken die pesten, uitsluiting en onbegrip kunnen veroorzaken, dienen structurele aandacht te krijgen in de vorm van burgerschapsvorming. Hierbij worden thema's behandeld als seksuele ontwikkeling en diversiteit, discriminatie, (v)chtscheiding, rouw, radicalisatie, cultuur en religieuze stromingen. Door alle informatie methodisch te laten aansluiten bij de belevingswereld en leeftijd van opgroeiende leerlingen wordt de informatie herkenbaar en toepasbaar voor leerlingen en ouders. Daarbij voorkomen we dat bepaalde initiatieven in elke klas worden herhaald, hetgeen mogelijk tot desinteresse en weerstand kan leiden. Betreffende pesten zijn er veel studies die werkzame elementen aanwijzen die pesten helpen terugdringen. Goede communicatie tussen alle betrokkenen is hierbij cruciaal. Het betreft communicatie tussen leerkrachten en leerlingen, leerkrachten en leerlingen onderling en tussen de school en ouders. Hierbij is het van belang dat onderling contact laagdrempelig kan ontstaan doordat betrokkenen elkaar kennen. En er moet ruimte bestaan binnen deze 'relatie' om met elkaar te praten over pesten, indien dit speelt. Op basis van de onderzoeken zijn er, naast communicatie meer werkzame elementen aanwijsbaar. Hieronder worden elementen genoemd die de school toepast bij situaties waarbij de sociale veiligheid bedreigd wordt. Dit kan betrekking hebben op pesten en discriminatie, maar ook op andere gebeurtenissen zoals echtscheiding en rouw.

Werkzame elementen die in de school worden toegepast, zijn:

- Goede communicatie zowel tussen professionals onderling, als met ouders en leerlingen
- Een programma dat structureel en planmatig kinderen en ouders betreft
- Handhaving en sanctionering van beleid
- Monitoren van veiligheid, documentatie van incidenten en evalueren
- Toezicht op het schoolplein en andere vrije (speel)situaties
- Een speciaal team waarin leerkrachten, leerlingen en eventueel externe professionals samenwerken om sociale veiligheid te bewaken
- Training voor leerkrachten omtrent sociale veiligheid
- Oudertraining en bijeenkomsten voor ouders omtrent sociale veiligheid
- Activiteiten gericht op het opbouwen van een relatie tussen leerlingen
- Actieve participatie van leerlingen bij de preventie van pesten, discriminatie of andere zaken die de sociale veiligheid in het geding brengen
- Begeleiding van leerlingen die gepest/ gediscrimineerd worden
- Begeleiding voor pesters.

3.1 Literatuur

In de bijlage (**Fout! Verwijzingsbron niet gevonden.**) is een literatuurstudie (van GGD HM) opgenomen naar pesten en werkzame elementen om sociale veiligheid te herstellen. Voorts onderzoekt GGD HM momenteel hoe rouw, radicalisatie, discriminatie en maatschappelijke beeldvorming en sociale media invloed uitoefenen op de sociale veiligheid en hoe aanbevelingen en ondersteuningsaanbod hieromtrent kunnen worden ingepast in het sociaal veiligheidsplan.

3.2 Educatie en burgerschapsvorming

In ons beleid hebben we opgenomen dat we jaarlijks minimaal 10 uur les geven over relaties en seksualiteit en 30 uur les geven over sociaal emotionele ontwikkeling in groep 1 t/m 8. Hierbij sluiten we aan bij de pedagogische doelstellingen van de school. Ook is er aandacht voor

burgerschapsvorming waarbij er aandacht is voor diversiteit, discriminatie, (v)echtscheiding, rouw, radicalisatie, cultuur en religieuze stromingen. School zorgt voor bijscholing van docenten op de bovengenoemde onderwerpen, zodat elke docent zich bewust van zijn persoonlijke standpunten, vragen van leerlingen kan beantwoorden. Voor de ouders organiseren we ouderbijeenkomsten. Daarnaast is in onze schoolgids (voor de ouders) ook een paragraaf opgenomen over de aandacht die we aan dit onderwerp besteden en waarom we dit doen.

4. Normen en regels

Binnen SCOPE scholengroep onderschrijven wij de volgende uitgangspunten, in samenhang met de 4 kernwaarden; vertrouwen, respect, integriteit en welbevinden.

Elke school hanteert naast de kernwaarden nog kanjertraining-, Vreedzame School, KWINK of PBS regels. Vanuit het gedachtengoed van sociale veiligheid is onderzocht in hoeverre kan worden gekomen tot hoofdnormen waarop elke betrokkene van de school aangesproken kan worden. De volgende omgangsnormen zijn geformuleerd:

We hanteren de volgende omgangsnormen:

- **Iedereen is anders en we horen er allemaal bij.**
- **We helpen elkaar.**
- **We zorgen goed voor elkaar, onszelf en onze omgeving.**

Algemeen

- We dragen zorg voor een klimaat waarin kinderen en volwassenen zich veilig kunnen voelen.
- We hebben respect voor elkaars waarden, mening, geloofsovertuiging en leefwijze.
- We creëren ruimte waar het mogelijk is verschillend te zijn - deze verschillen kunnen betrekking hebben op persoonsgebonden of cultuurgebonden verschillen.
- We hanteren een niet-stereotype benadering.

Professionals

- Mannen en vrouwen zijn gelijkwaardig. Ook waar het omgang met leerlingen (jongens en meisjes) betreft. Er wordt in benadering, handelwijze en contact geen onderscheid gemaakt. Leerkrachten werken vanuit deze professionele attitude, zodat elke leerling optimaal begeleid en opgevoed kan worden.

Leerlingen

- Jongens en meisjes zijn gelijkwaardig.
- Ontwikkelen een positief zelfbeeld.
- Zijn zelfredzaam en vertonen weerbaar gedrag.

4.1 Gedragsregels

Aandachtspunten bij geformuleerde gedragsregels

- Bij het vaststellen en handhaven van regels moet rekening gehouden worden met de aard en het sociaal-emotionele ontwikkelingsniveau van de betreffende leeftijdsgroepen.
- Een gedragscode mag het spontane omgaan van alle betrokkenen met elkaar niet in de weg staan.
- Fysiek contact kan onderdeel zijn van het pedagogisch klimaat. Uitgangspunt daarbij is dat de algemeen geldende normen en waarden in acht worden genomen.
- Deze gedragsregels impliceren niet dat wat niet in regels is vastgelegd automatisch wel toelaatbaar is.

- In- en externe professionals, leerlingen en ouders wéten welke gedragingen, taal, teksten en afbeeldingen worden gezien als onveilig, seksistisch, discriminerend, gewelddadig of welke als pestgedrag kunnen worden ervaren en spreken af deze niet te gebruiken.
- In- en externe professionals, leerlingen en ouders zien er samen op toe, dat leerlingen zich bewust zijn en worden van gewenste gedragsregels en dat ze deze onderling toepassen.
- In- en externe professionals, leerlingen en ouders dragen samen zorg voor veilig gebruik van sociale media, waaronder internet, e-mail, mobiele telefoon en community pagina's zoals

Facebook en Twitter. In de bijlage (**Fout! Verwijzingsbron niet gevonden.**) staat het SCOPE sociale media protocol.

- Inhoudelijk streven ze er samen naar dat er geen internetsite wordt bezocht en e-mails, berichten en tweets worden verstuurd die kwetsend of discriminerend kunnen zijn, of die een gewelddadig dan wel seksueel karakter hebben.
- 'Real-life-' en onlinecontact tussen interne professionals en ouders/leerlingen is gewenst indien dit professioneel van belang is en niet in strijd is met bovengenoemde gedragsregels en schoolbelangen. De professional is persoonlijk verantwoordelijk voor het bewaken van de balans tussen privé en zakelijk.
- Binnen de school dragen in- en externe professionals, leerlingen en ouders, waar mogelijk, bij aan een preventief kader waarbinnen leerlingen zich kunnen ontwikkelen op sociaal en seksueel gebied, zodat leerlingen weten welke gedragingen op sociaal en seksueel gebied in 'real-life' en online normaal zijn (en daarmee ook weten welke gedragingen als grensoverschrijdend worden gezien).

4.2 Onacceptabel gedrag

Onder onacceptabel gedrag worden nadrukkelijk alle gedragingen in woord en daad begrepen die een negatieve invloed hebben op het veiligheidsgevoel van alle betrokkenen.

Leerlingen

Kinderen die gedrag vertonen dat als onacceptabel wordt ervaren, worden hierop aangesproken, waarbij gewenst gedrag actief wordt aangeleerd. Afhankelijk van de situatie gebeurt dit individueel of in groepsverband. Hierin wordt desgewenst samenwerking gezocht met ouders (conform de Wet Meldcode). Van herhaalde en ernstige gedragingen wordt tevens notitie gemaakt in het leerlingdossier.

Omgang professional met grensoverschrijdend gedrag van leerling

Als één of meer leerlingen (seksueel) grensoverschrijdend gedrag vertonen, kan dat in de klas, maar ook buiten de klas (gymzaal, toilet) en/of tijdens het buitenspelen plaatsvinden. Om adequaat te kunnen handelen en reageren moet het team daarom geïnformeerd worden over wat er speelt en de gemaakte afspraken. Vooral van belang hierbij is dat ze het kind aanleren welk gedrag wordt begrensd en hoe school wél wil dat het kind zich gedraagt. Ook de betreffende leerling heeft immers recht op onderwijs en ondersteuning.

Hierbij wordt van elke professional verwacht dat ze:

- Elke leerling zo neutraal mogelijk begeleiden. Een leerling die (seksueel) grensoverschrijdend gedrag vertoont blijft leerplichtig en de school is de partij die zorgdraagt voor de leerplicht;
- Zich onthouden van persoonlijke en emotionele uitspraken over de voorgevallen situatie naar betrokkenen, zoals kinderen en/of ouders. Ook schriftelijke uitingen per e-mail of sociale media zijn niet toegestaan;
- Zich conformeren aan de afgesproken communicatieboodschappen richting leerlingen of ouders, ongeacht zijn persoonlijke standpunt. Het handelen van de professional bij (vervolg)vragen van ouders en leerlingen dient consistent te zijn aan de uitgedragen boodschap;
- Geen uitingen (zoals interviews) doen naar pers en andere media.

Professionals onderling

Onacceptabel gedrag van of tussen in- en externe **professionals en ouders** wordt door bevoegd gezag met betrokkene(n) besproken. Hierbij worden relevante professionals betrokken.

Relatie professional - leerling

De wet 'bestrijding van seksueel misbruik en seksuele intimidatie in het onderwijs', bevat een aangifteplicht voor het bevoegd gezag en een meldplicht voor het personeel als er sprake is van seksuele intimidatie en seksueel misbruik, gepleegd door een professional van een onderwijsinstelling jegens een minderjarige leerling (**Fout! Verwijzingsbron niet gevonden.**).

4.3 Grensoverschrijdend gedrag (Protocol)

Inleiding

Grensoverschrijdend gedrag, waaronder pesten, is iets dat overal in de maatschappij voorkomt en dus ook bij ons op school. Het is een onderdeel van (a)sociaal gedrag dat wij onder ogen zien en op onze school serieus nemen. Om die reden hanteren wij op school een integraal sociaal veiligheidsbeleid waardoor we op diverse manieren werken aan een sociaal veilig klimaat op school. Zo wordt er in de lessen aandacht besteed aan wenselijk sociaal gedrag door de methodes voor sociaal-emotionele ontwikkeling (Kanjertraining, PBS, Leefstijl, KWINK) en relationele en seksuele vorming (Kriebels in je buik (voorheen Relaties en Seksualiteit)). Ook hanteren we normen en regels op school en heeft elke klas aan het begin van het schooljaar zijn eigen klassenregels opgesteld. Door regels en afspraken zichtbaar te maken kunnen kinderen en volwassenen, als er zich ongewenste situaties voordoen, elkaar aanspreken op deze regels en afspraken. Door elkaar te steunen en wederzijds respect te tonen, willen we alle kinderen in de gelegenheid stellen om met veel plezier naar school te gaan. Alle kinderen moeten zich immers in hun basisschoolperiode vrij en veilig kunnen voelen, zodat zij zich optimaal kunnen ontwikkelen.

Pesten en plagen

Pesten

Pesten is een systematische vorm van agressie waarbij één of meer personen proberen een andere persoon fysiek, verbaal of psychologisch schade toe te brengen. Bij pesten is de macht altijd ongelijk verdeeld. Pesten kan zowel verbaal gebeuren (vernederen, schelden, dreigen, belachelijk maken en uitlachen, bijnamen geven, roddelen, berichtjes rondsturen) als fysiek (trekken, duwen, spugen, schoppen, laten struikelen, krabben, bijten, haren trekken). Maar ook intimideren, uitsluiten en stelen/vernielen van bezittingen zijn vormen van pesten.

Plagen

Er is een verschil tussen plagen en pesten. Plagen gebeurt incidenteel. Het gebeurt op basis van gelijkwaardigheid en respect. Het is vaak bedoeld als grapje terwijl pesten met opzet bedoeld is een ander pijn te doen. Dit verschil tussen plagen en pesten is echter voor ieder kind anders. Een weerbare leerling kan doorgaans plagerijtjes veel langer verduren dan een leerling die onzeker is over uiterlijk, zijn of haar plek in de groep en zijn of haar talenten. Daarbij komt dat elk kind alleen zichzelf als uitgangspunt kan gebruiken voor het vertonen van gewenst gedrag, hoewel dat lang niet altijd gebeurt. Kinderen kunnen dus gedrag als goed of minder goed afwegen door het te koppelen aan hun eigen ervaring. Als kinderen dat toepassen is dat zeer leerzaam. Maar de uitdaging is dat elk ander kind gedrag van kinderen uit de omgeving, anders kan ervaren. Kinderen kunnen zichzelf dus niet als referentiekader nemen. Ze moeten ervaren hoe anderen hun plagerijtjes en spel opvatten en hier van leren. En verder moeten er duidelijke algemene regels bekend zijn en worden gehandhaafd. Het verschil tussen plagen en pesten zal dus een voortdurende dialoog opleveren tussen de leerkracht, leerling en ouders. En dit verschil zal zelfs het 'gebied' zijn waar leerlingen samen weerbaarder worden door ervaring en gesprek. Het vormt daarmee een onderdeel van het 'kindspel' dat kinderen dagelijks met elkaar aangaan.

Preventieve aanpak

Door middel van het beleidsplan Sociale Veiligheid is een preventief kader neergelegd. De zaken die hieronder kort beschreven staan verwerkt in en dragen bij aan dit preventieve kader.

Methode sociaal-emotionele ontwikkeling

Op school werken wij met een methode voor sociaal-emotionele ontwikkeling. Deze methode is erop gericht om kinderen vaardigheden aan te leren. Deze vaardigheden lopen uiteen van stevig staan tot het uitspreken van gevoelens, het aangeven van grenzen en het vragen van hulp. Als het misgaat, er sprake is van ruzie of pesten, is het van belang om bij beide partijen te onderzoeken waarom zij het aangeleerde gedrag nog niet vertonen. Bij peestsituaties is het cruciaal dat de leerkrachten investeren in beide partijen door aandacht te geven aan wat beide partijen nog kunnen leren betreffende: vrijwillige deelname aan het spel/de situatie, het geven van toestemming, leeftijdsadequaat gedrag, gelijkwaardigheid, zelfrespect en de context waar het gedrag plaatsvindt. Dit gebeurt mede door middel van de methode voor sociaal-emotionele ontwikkeling.

Normen en regels

Binnen SCOPE scholengroep onderschrijven wij de volgende uitgangspunten, in samenhang met de 4 kernwaarden; vertrouwen, respect, integriteit en welbevinden.

Elke school hanteert naast de kernwaarden nog kanjertraining-, Leefstijl-, KWINK-, Vreedzame school of PBS- regels. Vanuit het gedachtengoed van sociale veiligheid is onderzocht in hoeverre kan worden gekomen tot hoofdnormen waarop elke betrokkene van de school aangesproken kan worden. De volgende omgangsnormen zijn geformuleerd:

- **Iedereen is anders en we horen er allemaal bij.**
- **We helpen elkaar.**
- **We zorgen goed voor elkaar, onszelf en onze omgeving.**

Plein

Op het schoolplein spelen veel kinderen met elkaar samen. En waar veel kinderen samen spelen kunnen escalaties voorkomen. Daarom is er gedurende de pauzes toezicht op het schoolplein, waarbij duidelijke gedragsregels en afspraken worden gehanteerd. Als er zich voortdurend escalaties voordoen op het plein wordt er extra pleinwacht ingesteld.

Dossiervorming

Alle situaties van ernstig grensoverschrijdend gedrag moeten in het leerlingvolgsysteem (NAAM LEERLINGVOLGSYSTEEM) worden vastgelegd. Het leerlingdossier is inzichtelijk voor ouders. Dit betekent dat alle informatie zo feitelijk mogelijk in het dossier opgenomen moet worden. Ouders kunnen niet tegenhouden dat signalen in het leerlingdossier opgenomen worden. Wel kunnen ze het met de informatie uit het dossier oneens zijn. Dat kan worden vermeld, maar ouders hebben niet het recht informatie te (laten) wijzigen als deze feitelijk juist is. Het dossier vormt de basis om het gesprek met ouders aan te gaan.

Beschreven wordt in het leerlingvolgsysteem:

- Datum, plaats, situatie en overige aanwezigen (i.v.m. privacy alleen initialen);
- Welke gebeurtenissen feitelijk hebben plaatsgevonden, in omvang en aantal;
- Contacten die over deze gebeurtenissen hebben plaatsgevonden met ouders/opvoeders;
- Afspraken die met betrokkenen zijn gemaakt om gedrag bij te sturen/te verbieden;
- Stappen die worden genomen, als afspraken niet worden nageleefd;
- Aantekeningen over het verloop.

5. Beroepscode, gedragscode en sanctionering

Uitgangspunt bij vorming van een sociaal veilig klimaat is de beroepscode (**Fout! Verwijzingsbron niet gevonden.**) waarover alle betrokken schoolprofessionals (in- en extern) worden geïnformeerd. De beroepscode benoemt concreet welk gedrag wenselijk is en hoe wordt omgegaan met ongewenste gedragingen. De beroepscode is leidend binnen alle SCOPE-scholen. De verklaring dient regelmatig, minimaals jaarlijks besproken te worden in teamvergaderingen en bijeenkomsten met andere professionals en TSO-krachten. Hierbij is het streven om de verklaring zo concreet mogelijk bespreekbaar te maken aan de hand van casussen, stellingen en praktijksituaties in de school.

De gedragscode (**Fout! Verwijzingsbron niet gevonden.**) is een concrete uitwerking van de intentieverklaring. Deze geeft per schoolsituatie aan wat er van leerkrachten verwacht wordt in de omgang met leerlingen.

6. Taken en verantwoordelijkheden

Om de aanpak omtrent sociale veiligheid vorm te geven zijn nieuwe en bestaande taken afgewogen ten opzichte van bestaande functies binnen de school. Daarbij is afgewogen of een taak omtrent sociale veiligheid past bij de rol die de professional binnen de school vervult. Zo is het voor een contactpersoon ongewenst om op te treden als aandachtsfunctionaris kindermishandeling, omdat deze een vertrouwelijke relatie onderhoudt met ouders. Door melding te doen van kindermishandeling komt de vertrouwensrelatie met betrokkenen onder druk te staan, wat leidt tot verminderde effectiviteit van de aanpak én een bedreiging kan vormen voor toekomstige samenwerking.

Hieronder is weergegeven welke taken en verantwoordelijkheden bij professionals kunnen worden belegd. Daarbij wordt een handreiking gegeven voor een functie die hierbij aansluit in relatie tot verantwoordelijkheden, rollen en mate van betrokkenheid.

6.1 Aandachtsfunctionaris Sociale veiligheid

Functie: directeur/middenmanagement/ schoolleiding

Kennis omtrent sociale- en seksuele ontwikkeling moet geborgd en gedeeld worden. De borging vindt enerzijds plaats in beleid en handhaving en anderzijds middels het organiseren van educatie, monitoring en analyse van de monitoring. De aandachtsfunctionaris heeft als taak: de implementatie en de borging van een preventieve aanpak. Verder is het van belang dat er een aanspreekpunt is in gevallen van calamiteiten. Op deze momenten is het wenselijk dat er adequaat en kordaat gehandeld kan worden. Hiervoor is niet alleen daadkracht nodig, maar ook een functie die hiertoe legitimeert.

Taakomschrijving:

- Doorvoeren van schoolbeleid 'sociale veiligheid' in schoolgids, website en beleidsplan;
- (herhaaldelijk) Bespreekbaar maken 'beroepscode sociale veiligheid';
- Doorvoeren, bespreken en handhaven van schoolregels en gedragsregels;
- Vaststellen en monitoren doorgaande leerlijn omtrent sociale ontwikkeling en seksuele vorming (en het eventueel aanstellen van een coördinator hiervoor);
- Coördineren van deskundigheidsbevordering onder leerkrachten: kennis, vaardigheden, signalering, meldcode;
- Betrekken van ouders, leerlingen en externe professionals bij vorming en onderhouden van sociale veiligheid;
- Casemanagement bij calamiteiten;
- Melding doen bij 'Veilig Thuis' in overleg met de aandachtsfunctionaris kindermishandeling en meldcode;
- Verzamelen (en analyseren) van signalen omtrent sociale onveiligheid en aanspreekpunt zijn hieromtrent;
- Proces management per leerling waar volgens de stappen van de meldcode gehandeld wordt (**Fout! Verwijzingsbron niet gevonden.**);
- Verzamelen en analyseren incidentenregistratie (**Fout! Verwijzingsbron niet gevonden.**).

6.2 Contactpersoon (intern en extern)

Functie/rol: Leerkracht als interne contactpersoon
Functie: Casemanager SCOPE als interne vertrouwenspersoon binnen SCOPE

De beoogde aanpak omtrent sociale veiligheid vraagt om professionals die kunnen reageren op situaties in en om de school die voortkomen uit sociale- of fysieke onveiligheid. Ouders, leerlingen en professionals hebben het recht op een objectieve gesprekspartner om hun verhaal te doen en advies te vragen. Scholen moeten beschikken over een klachtenregeling. Vanuit de klachtenregeling zijn scholen verplicht een interne- en externe vertrouwenspersoon aan te stellen. Binnen SCOPE scholengroep spreken we van contactpersonen (leerkracht van de basisschool) en de interne vertrouwenspersonen.

Contactpersoon (intern school)

De contactpersoon is een teamlid verbonden aan de school. Deze persoon is laagdrempelig te benaderen en kent de school, de leerkrachten en de populatie. Deze persoon is benaderbaar voor ouders, leerlingen en leerkrachten (collega's). De gesprekken met de interne vertrouwenspersoon zijn vertrouwelijk, binnen de kaders die de privacy wetgeving en de wet Sociale Veiligheid hiervoor stelt.

De contactpersoon adviseert welke stappen het beste ondernomen kunnen worden. In veel gevallen verwijst de contactpersoon naar de SCOPE vertrouwenspersoon.

Het is mogelijk dat men zich rechtstreeks wendt tot de interne vertrouwenspersoon (SCOPE) of de externe vertrouwenspersoon (GGD HM) als de aard van de klacht het contact met de schoolleiding in de weg staat.

Vertrouwenspersoon (intern SCOPE)

De vertrouwenspersoon binnen SCOPE is onafhankelijk, de gesprekken met deze persoon zijn strikt vertrouwelijk. De rol van de vertrouwenspersoon is belegd bij de casemanager Voortgezet Onderwijs.

De SCOPE vertrouwenspersoon voor het basisonderwijs is:

Mevrouw M. Fillié

Telefoon: 0172-606172

E-mail: mfi@scopescholen.nl.

6.3 Aandachtsfunctionaris kindermishandeling en meldcode

Functie: Intern Begeleider

De aandachtsfunctionaris kindermishandeling is een inhoudelijk geschoolde professional. De functionaris heeft een meerdaagse training gehad, beschikt over de benodigde vaardigheden en kennis om een zorgproces af te wikkelen volgens de Wet Meldcode.

Voor interne professionals functioneert de aandachtsfunctionaris als contactpersoon voor algemene informatie, de Meldcode, huiselijk geweld en kindermishandeling. Ook procesbegeleiding en (confrontatie)gesprekken met ouders maken hier onderdeel van uit.

De aandachtsfunctionaris maakt deel uit van een netwerk van aandachtsfunctionarissen kindermishandeling. Het netwerk is bij voorkeur lokaal georganiseerd in samenwerking met CJG(-partners), maar kan ook bestuursbreed plaatsvinden. Bijeenkomsten zijn gericht op casuïstiek-besprekingen, intervisie en deskundigheidsbevordering.

Leerkrachten en vertrouwenspersonen onderhouden meer inhoudelijke en persoonlijke contacten met leerlingen en ouders, waardoor de rol van aandachtsfunctionaris kindermishandeling en meldcode bij de IB wordt belegd. De IB heeft expertise die zich richt op begeleiding en coaching van de leerkracht, case-management, leerling-observatie en advisering. Door hun neutrale(re) positie kunnen ze beter optreden als procesmanager van de Meldcode.

Taakomschrijving

- Draagt zorg voor het 'up-to-date' houden van zijn/haar kennis en expertise omtrent de Wet Meldcode, huiselijk geweld en kindermishandeling;
- Herkent signalen die kunnen wijzen op huiselijk geweld en kindermishandeling en kent de acties van de meldcode;

- Heeft voldoende kennis en vaardigheden omtrent het voeren, documenteren en organiseren van (confrontatie)gesprekken;
- Heeft kennis van het netwerk van zorgverleners en ketenpartners om zorg te organiseren en interne professionals te ondersteunen (**Fout! Verwijzingsbron niet gevonden.**);
- Functioneert als vraagbaak binnen de organisatie voor algemene informatie over de meldcode, huiselijk geweld en kindermishandeling;
- Zorgt dat (nieuwe) in- en externe professionals afdoende kennis hebben van het onderwerp en zorgt dat het onderwerp geagendeerd blijft;
- Evalueert de werking van de meldcode regelmatig om zo nodig acties in gang te zetten om de toepassing van de meldcode te optimaliseren;
- Voert procesmanagement op het moment dat school overgaat tot melding (actie 4 en 5 van de meldcode);
- Ziet toe op dossierontwikkeling en verslaglegging (als er melding wordt gedaan);
- Waakt over de veiligheid van het kind bij het nemen van beslissingen (**Fout! Verwijzingsbron niet gevonden.**);
- Neemt contact op met 'Veilig Thuis' voor advies of melding;
- Evalueert de genomen acties met betrokkenen;
- Ziet toe op zorgvuldige omgang met de privacy van het betreffende gezin;
- Bewaakt beleid en afspraken over de wijze waarop de organisatie de verantwoordelijkheid opschaaft indien de signalering, ondersteuning en/of verwijzing voor een leerling stagneert.

6.4 Leerkracht

De leerkracht heeft als primaire taak het geven van een onderwijsaanbod over sociale veiligheid. Onder sociale veiligheid valt de sociaal emotionele ontwikkeling (groepsvorming, tegengaan pesten, sociale onveiligheid, enz.) en relaties en seksualiteit (vriendschap, verliefd, weerbaarheid). Daarnaast is de leerkracht de eerst verantwoordelijke voor het signaleren en bespreekbaar maken van signalen van huiselijk geweld, kindermishandeling, seksueel misbruik en sociale onveiligheid (**Fout! Verwijzingsbron niet gevonden.**).

Daarbij doet de leerkracht de registratie in het leerlingvolgsysteem en bespreekt de signalen met ouders. De leerkracht deelt de zorgen over de leerlingen met collega('s) en zo nodig met de intern begeleider en het MT.

De leerkracht is geschoold op de genoemde gebieden en houdt kennis op peil.

De leerkracht moet een vertrouwensband met ouders onderhouden, daarom ligt de verantwoordelijkheid voor het doen van melding bij "Veilig thuis" bij het middenkader of de directie (in overleg met de aandachtsfunctionaris kindermishandeling en huiselijk geweld).

Taakomschrijving

- Is het eerste aanspreekpunt voor ouders en leerlingen als er zorgen zijn rondom sociale onveiligheid.
- Creëert een pedagogisch klimaat waarin alle leerlingen zich veilig en gewaardeerd voelen.
- Speelt in de les in op de ontwikkelingen op terreinen als maatschappij en cultuur, gezondheid en milieu, politiek en levensbeschouwing.
- Draagt zorg voor het geven van onderwijs op het gebied van 'Sociaal Emotionele Ontwikkeling' en 'Relaties en Seksualiteit' en is hierin voldoende geschoold.
- Houdt de sociaal emotionele ontwikkeling systematisch (minimaal 1x per jaar) bij middels een vragenlijst uit het leerlingvolgsysteem en bespreekt deze met interne betrokkenen en ouders/verzorgers. Hierbij signaleert en handelt de leerkracht bij sociaal pedagogische problemen en sociale onveiligheid onder leerlingen.
- Beschikt over voldoende kennis en vaardigheden voor het signaleren van huiselijk geweld, kindermishandeling en seksueel misbruik en kan deze in kaart brengen middels een logboek of signalenlijst.
- Heeft voldoende kennis en vaardigheden om de stappen van de Meldcode te doorlopen.
- Maakt zorgen over een leerling bespreekbaar met interne professionals.
- Gaat in gesprek met ouders/verzorgers om de (eerste) zorgen over een leerling te delen.
- Gaat in gesprek met de leerling waar zorg over is, om een vertrouwensband op te bouwen en het welbevinden van de leerling te peilen.

Daarnaast beheerst de leerkracht ook de door de Onderwijscoöperatie (voorheen Stichting Beroepskwaliteit Leraren) vastgestelde 7 competenties:

1. Interpersoonlijk competent: Leiding geven en zorgen voor een goede sfeer van omgaan met en samenwerking tussen leerlingen.
2. Pedagogisch competent: Zorgen voor een veilige leeromgeving en bevorderen van persoonlijke, sociale en morele ontwikkeling of: bevorderen van de ontwikkeling tot een zelfstandig en verantwoordelijk persoon.
3. Vakinhoudelijk en didactisch competent: Zorgen voor een krachtige leeromgeving en bevorderen van het leren.
4. Organisatorisch competent: Zorgen voor een overzichtelijke, ordelijke en taakgerichte sfeer en structuur in de leeromgeving.
5. Competent in het samenwerken met collega's: Zorgen dat het werk afgestemd is op dat van collega's; bijdragen aan het goed functioneren van de schoolorganisatie.
6. Competent in samenwerking met de omgeving: In het belang van de leerlingen een relatie onderhouden met ouders, buurt, bedrijven en instellingen.
7. Competent in reflectie en ontwikkeling: Zorgen voor de eigen professionele ontwikkeling en de professionele kwaliteit van de beroepsuitoefening.

(Bron: https://www.onderwijscooperatie.nl/wp-content/uploads/PO20_mei.pdf).

6.5 Preventiemedewerker

De preventiemedewerker maakt geen onderdeel uit van beleid omtrent sociale veiligheid. De taken van de preventiemedewerker zijn gericht op de fysieke veiligheid in en rondom het schoolgebouw. Binnen de taak van de preventiemedewerker valt een wettelijk stuk ARBO, waar scholen aan moeten voldoen.

De rol van preventiemedewerker kan belegd worden bij een interne professional met BHV-certificering. Waar sociale veiligheid en de fysieke omgeving raakvlakken hebben is afstemming vanzelfsprekend wenselijk. Zie voor een volledige en 'up-to-date' beschrijving van taken het Veiligheidsplan.

7. Borging en monitoring

De verschillende rollen moeten geborgd worden binnen de school. Dit kan door de rollen actief te bespreken binnen teamvergaderingen, maar ook door in de praktijk de rol in te vullen. Zo is, voor zowel leerkrachten als ouders en leerlingen, duidelijk bij wie ze met welke vragen terecht kunnen. Het beleidsplan geeft duidelijke kaders en beschrijvingen van de taken en rollen die nodig zijn om sociale veiligheid te bereiken, te monitoren en te behouden.

Sociale veiligheid kan echter nooit worden gegarandeerd. Er kunnen zich altijd incidenten voordoen die de sociale veiligheid onder druk zetten. Hieronder kunnen gevallen van misbruik, huiselijk geweld, omvangrijke vormen van pesten, agressie en discriminatie worden verstaan. Ook kunt u hierbij denken aan verwaarlozing en bedreiging. Voor gevallen waarbij de sociale veiligheid onder druk komt te staan is monitoring van belang. Monitoring is een eenvoudige manier om zicht te houden op de mate waarin incidenten plaatsvinden, de aard van de incidenten en de stappen die hierbij zijn genomen. Alle signalen die de sociale veiligheid onder druk zetten worden verzameld (**Fout! Verwijzingsbron niet gevonden.**). Doel van het document is het centraal monitoren van gevallen hieromtrent, om vroegtijdig trends te herkennen en soortgelijk gedrag centraal te documenteren. Incidenten worden chronologisch gedocumenteerd en structureel geanalyseerd, tezamen met de uitkomsten van de (jaarlijkse) monitoring door middel van vragenlijsten voor leerkrachten en leerlingen (van groep 7 en 8) (**Fout! Verwijzingsbron niet gevonden.**).

Voor elk afzonderlijk en significant incident, met betrekking tot de meldcode, wordt een rapportage ingevuld. Elke 2 jaar bundelt de preventiemedewerker in samenwerking met de aandachtfunctionaris alle incidenten. De tabellen worden achter elkaar in 1 document bewaard door de aandachtfunctionaris. Deze tool dient als monitoringsinstrument om na te gaan in hoeverre scholen in aanraking komen met (noemenswaardige) incidenten rondom de meldcode, wat de aard van deze incidenten is en in hoeverre meldcode, rollen en taken hierin voorzien (**Fout! Verwijzingsbron niet gevonden.**).

8. Communicatie

Een open communicatie met ouders zorgt voor een goede samenwerking tussen ouders en de school en creëert draagvlak. In het preventieve kader laat de school een duidelijke visie en beleid zien. Daarin komt naar voren wat de regels zijn en wat er van leerkrachten, ouders en leerlingen wordt verwacht. Visie en beleid dienen uitgedragen te worden op de website, de schoolgids en in nieuwsbrieven. Naast communiceren via deze media moeten ouders, leerlingen en leerkrachten ook in de praktijk ervaren waar de school voor staat en dat gedragsregels worden toegepast en gehandhaafd.

In bovenstaande uitleg worden zowel passieve communicatie via informatiedragers, alsmede actieve en persoonlijke communicatie bedoeld. Elke professional vormt een schakel in het communicatieproces, waarbij duidelijk afgesproken moet zijn, wie wat kan en mag communiceren. Hierbij vormen uitingen op sociale media geen uitzondering.

Onder actieve communicatie met ouders kunnen ook ouderbijeenkomsten over gezonde sociale en seksuele ontwikkeling en opvoeding worden verstaan.

Educatie

9. Methoden

Om sociale veiligheid binnen de school te borgen maakt de school gebruik van effectieve methodes of methodes die zich richten op zowel **educatie én houding/meningsvorming**, als de **school** en haar **sociale omgeving**. Verder geeft een effectieve methode doorgaans schoolbreed invulling aan een onderwerp.

De volgende methodes worden door de SCOPE-scholen gebruikt:

Lichamelijke en relationele ontwikkeling

- Relaties en seksualiteit

Sociale Veiligheid

- Kanjertraining
- PBS
- Leefstijl
- KWINK
- Vreedzame school

9.1 Lessen relaties en seksualiteit

De school geeft structureel les uit het lespakket Relaties & Seksualiteit. Dit betekent dat minimaal elke maand een les (van een uur) over het onderwerp wordt gegeven, waarbij lichamelijke ontwikkeling & zelfbeeld, voortplanting & gezinsvorming, sociale- & emotionele ontwikkeling en seksuele weerbaarheid aan bod komen.

9.2 Lessen sociaal emotionele ontwikkeling

Kanjertraining

De school geeft structureel les over sociaal emotionele ontwikkeling middels de Kanjertraining. Elke maand wordt er minimaal één les gegeven. Kanjertraining is een programma gericht op de sociaal emotionele ontwikkeling van kinderen. De doelen voor het onderwijs zijn:

- Leerlingen durven zichzelf te zijn;
- Leerlingen voelen zich veilig;
- Leerlingen voelen zich bij elkaar betrokken;
- Leerlingen krijgen meer zelfvertrouwen;
- Leerlingen kunnen gevoelens onder woorden brengen.

Bij de kanjertraining wordt onderscheid gemaakt in vier soorten gedrag. Een kind is niet een bepaald type gedrag, maar een leerling gedraagt zich als een type. Het gedrag is dus veranderbaar.

PBS

PBS staat voor Positive Behavior Support en is een schoolbrede aanpak waarbij een team zich richt op het stimuleren van gewenst gedrag van leerlingen. Dit doen zij door:

- De waarden van de school te bepalen en de gedragsregels hieraan te koppelen;
- De gedragsregels te visualiseren;
- Door middel van lessen in goed gedrag de gedragsregels daadwerkelijk te oefenen;
- Te werken aan een positieve schoolcultuur;
- Het actief toezicht in de algemene ruimten verder aan te scherpen;
- Afspraken te maken over ongewenst gedrag en de daaropvolgende consequenties;
- Data te verzamelen en te analyseren.

Op deze manier ontstaat een veilig, voorspelbaar klimaat waarbinnen pro sociaal- en leer bevorderend gedrag systematisch wordt bekrachtigd en ongewenst gedrag eenduidig wordt omgebogen. De leerlingen weten wat er in de school van hen verwacht wordt en gedragen zich daarnaar. Voor verreweg de meeste leerlingen biedt deze sociale omgeving voldoende basis om zich

goed te kunnen richten op de lesstof. Zo ontstaat meer effectieve leertijd, een grotere taakgerichtheid en minder verstoring in de klas. Op deze wijze verbeteren de leerprestaties.

Leefstijl

Het programma Leefstijl leert leerlingen zich bewust te worden van de normen en waarden in de maatschappij. Dit leren ze niet op een theoretische manier maar in de praktijk. Samen met klasgenoten doen leerlingen allerlei activiteiten en opdrachten die het besef van 'goed met elkaar omgaan' versterken.

Het Leefstijl-programma voor primair onderwijs kent zes thema's die ieder jaar terugkomen. Hoe ouder de kinderen, des te dieper in wordt gegaan op de thema's. Zo wordt er schoolbreed gewerkt en kan iedereen, ook op het plein, meepraten. De zes Leefstijlthema's voor primair onderwijs zijn:

- De groep, dat zijn wij! (over sfeer in de groep)
- Praten en luisteren (over communicatie)
- Ken je dat gevoel? (over gevoelens)
- Ik vertrouw op mij (over zelfvertrouwen)
- Iedereen anders, allemaal gelijk (over diversiteit)
- Lekker gezond (over gezondheidsvaardigheden)

KWINK

Kwink werkt structureel met het ADI-model (Activerende Directe Instructie) en heeft dit per les ook zichtbaar verwerkt op het digitale schoolbord, zowel in de beschrijving van de lesopbouw voor de leraar als voor de kinderen. Binnen dit model is zowel rekening gehouden met de algemene onderwijsbehoefte als groepsspecifieke. Kwink zet vooral de kinderen zelf aan het werk met allerlei activerende en coöperatieve werkvormen.

Vreedzame school

De Vreedzame School is een compleet programma voor basisscholen voor sociale competentie en democratisch burgerschap. Het beschouwt de klas en de school als een leefgemeenschap, waarin kinderen zich gehoord en gezien voelen, een stem krijgen, en waarin kinderen leren om samen beslissingen te nemen en conflicten op te lossen. Kinderen voelen zich verantwoordelijk voor elkaar en voor de gemeenschap, en staan open voor de verschillen tussen mensen.

9.3 Leerlingvolgsystemen

Om de ontwikkeling van leerlingen te volgen maakt de school gebruik van een positief beoordeeld leerlingvolgsysteem. Hierin wordt ook meegenomen hoe veilig kinderen zich voelen op school. De volgende systemen zijn positief beoordeeld door de COTAN (Commissie Testaangelegenheden Nederland):

- SCOL
- ZIEN! (ParnasSys)
- KanVas
- Viseon

Daarnaast heeft elke school de wettelijke verplichting om leerlingen te bevragen over hun veiligheidsbeleving op school. De meeste leerlingvolgsystemen hebben vragen hieromtrent geïntegreerd in hun leerlingvolgsysteem. Om aan de wettelijke eisen te voldoen moeten scholen in ieder geval de vragen uit bijlage 13 (vragenlijst leerlingen sociale veiligheid) aan hun bovenbouwleerlingen stellen.

SCOL (beoordelingsjaar: 2005)

De Sociale Competentie ObservatieLijst (SCOL) is een leerlingvolgsysteem voor sociale competentie. De SCOL bevat een scorelijst per leerling die tweemaal per jaar ingevuld wordt: één keer rond de herfstvakantie en de tweede keer in het voorjaar.

De leerkracht kent de leerlingen en weet hoe zij zich gewoonlijk in allerlei situaties gedragen. Hij kan het gedrag van de leerlingen goed plaatsen. Door de leerling voorafgaand aan het invullen nog eens bewust te observeren, wordt het oordeel van de leerkracht getoetst aan het gedrag van de leerling. De categorieën waarop de leerkracht observeert zijn:

- [Ervaringen delen;](#)
- [Aardig doen;](#)

- [Samen spelen en werken;](#)
- [Een taak uitvoeren;](#)
- [Jezelf presenteren;](#)
- [Een keuze maken;](#)
- [Opkomen voor jezelf;](#)
- [Omgaan met ruzie.](#)

ZIEN! (beoordelingsjaar: 2009)

ZIEN! is een expertsysteem dat de leerkracht helpt bij het bevorderen van de sociaal-emotionele ontwikkeling van de leerlingen. Er wordt gebruik gemaakt van vijf vaardigheden die nodig zijn om op een adequate manier de sociaal-emotionele ontwikkeltaken te volbrengen:

1. sociaal initiatief
2. sociale flexibiliteit
3. sociale autonomie
4. impulsbeheersing
5. inlevingsvermogen

De categorieën helpen de leerkracht om inzicht te krijgen in mogelijke oorzaken van een lagere betrokkenheid en/of welbevinden. Ze geven zicht op de sociaal-emotionele ontwikkelbehoeften van een kind of groep. Dit stelt leerkrachten beter in staat om leerlingen adequaat te kunnen ondersteunen. Een belangrijk voordeel van de vijf vaardigheids categorieën is dat het hier gaat om direct te beïnvloeden leerlingkenmerken.

KanVAS (Kanjertaining) (beoordelingsjaar: 2012)

KanVAS is het digitale Kanjer Volg- en Adviesstelsel dat het kenniscentrum van de Kanjertraining heeft ontwikkeld. Dit stelsel bestaat onder andere uit een sociogram, een leerlingenvragenlijst, een docentvragenlijst en een breed scala aan pedagogische adviezen. De leerlingenvragenlijst kan door scholen eveneens gebruikt worden om de sociale opbrengsten aan de onderwijsinspectie te verantwoorden.

Onderdelen volgsysteem:

- Leerlingenvragenlijst (COTAN-gecertificeerd).
- Vragenlijst voor leerkrachten/docenten en ouders.
- Sociogram.
- Pedagogische adviezen voor handelingsplannen.

Viseon

De leerkrachtlijst, de leerlinglijst en de aanvullende vragenlijsten vormen een unieke combinatie. De aanvullende vragenlijsten bieden de mogelijkheid om op specifieke gebieden in te zoomen. Scholen hebben de keuze om deze vragenlijsten bij de hele groep of bij een of meerdere leerlingen in te zetten. Naast domeinen met betrekking tot de ontwikkeling van de leerling krijgt de leerkracht ook informatie over hoe de leerlingen de omgeving op school ervaren.

Viseon biedt:

- Compleet beeld vanuit het perspectief van de leerkracht én de leerling
- Ontwikkeld met de wensen en opmerkingen uit de praktijk
- Gebruiksvriendelijk en volledig digitaal
- Nieuwe normering en heldere rapportages
- Leerkrachtondersteuning door een e-learning module

10. Deskundigheid

De teams van de SCOPE scholen willen zich blijven professionaliseren. Daarom wordt er jaarlijks een scholingsplan opgesteld. Hierin staat beschreven op welke gebieden zowel het team als de individuele leerkracht zich verder wil bekwamen. Dit kan zijn op het gebied van onderwijsontwikkeling en opbrengstgericht werken en het omgaan met digitale leermiddelen. Er vindt op deze wijze verdieping plaats van de kwaliteit van de school in samenhang met de vaardigheden van het personeel. Een bekwame leerkracht is de basis van elke SCOPE school.

Vanuit bestuur en directie is de wens geuit om het "samen leren" van personeelsleden te versterken. Niet alleen door samen scholingsactiviteiten te ondernemen, maar ook door de binnen SCOPE

scholengroep aanwezige expertise te benutten om van elkaar te leren. Daartoe is een SCOPE academie in het leven geroepen. De activiteiten die de SCOPE academie ontplooit, richten zich met name op “Leren met en van elkaar” en zal leiden tot meer binding en uitwisseling tussen de verschillende scholen en locaties van SCOPE scholengroep.

10.1 Leerkrachten

Alle leerkrachten moeten hun deskundigheid omtrent sociale ontwikkeling en seksuele- en relationele ontwikkeling up-to-date hebben. Dit betekent dat in de implementatieperiode (2015-2017):

- De training ‘relaties en seksualiteit’ van GGD HM gevolgd is;
- De verdiepende training ‘seksueel grensoverschrijdend gedrag en de meldcode’ van GGD HM gevolgd is;
- Nascholing gevolgd wordt in de methode sociale ontwikkeling;

Voor nieuwe leerkrachten geldt dat er op SCOPE-niveau mogelijkheden geboden worden om bovenstaande trainingen alsnog te volgen.

10.2 Aandachtsfunctionarissen kindermishandeling en huiselijk geweld

De aandachtsfunctionarissen kindermishandeling hebben de training ‘aandachtfunctionaris kindermishandeling en de meldcode’ gevolgd en succesvol afgerond. Als ondersteuning wordt er SCOPE breed een intervisiegroep opgericht. Tijdens deze intervisiebijeenkomsten vindt uitwisseling plaats en worden casussen besproken.

10.3 Aandachtsfunctionarissen sociale veiligheid

- Deskundigheidsbevordering directeuren (voor directeuren);
- Calamiteitenmanagement
- Overstijgend aandachtsfunctionaris sociale veiligheid

Schoolomgeving

11. Samenwerking met ouders

Ouders zijn de primaire opvoeders. Daarbij zijn ze hoofverantwoordelijk om hun kind(eren) gezonde normen en waarden op sociaal gebied mee te geven. Een goede samenwerking tussen de school en ouders zorgt voor draagvlak om de sociale veiligheid binnen de school vorm te geven. De samenwerking zorgt voor een betere afstemming tussen de opvoeding thuis en begeleiding op school. Ook geeft deze samenwerking duidelijk aan welke onderlinge verwachtingen er zijn omtrent het onderwerp. Daarbij scherpen kennis en ervaring zich voortdurend aan elkaar aan, waardoor opvoeding en ontwikkeling zo optimaal mogelijk zijn. Als ouders en school immers overeenkomstige normen en waarden uitstralen, bevordert dit het sociaal gezonde gedrag en de gehele sociale veiligheid van het kind.

In het contact met ouders hanteren we de volgende uitgangspunten:

- Ouders en school zijn partners in de opvoeding en de ontwikkeling van de leerlingen bij ons op school. Wij hebben daarin een gezamenlijke verantwoordelijkheid.
- Opvoeding heeft invloed op de ontwikkeling van een kind. Daarom willen wij ouders hierbij ondersteunen en indien nodig in contact brengen met hulpverlenende en ondersteunende instanties.
- Ouders en leerkrachten dragen gezamenlijk verantwoordelijkheid voor het kind.
- De communicatie met ouders wordt afgestemd op de specifieke doelgroep. Hierbij wordt er bijvoorbeeld rekening gehouden met het taalniveau van ouders.

Dit willen wij bereiken door een goede relatie met alle ouders te onderhouden. Het uitgangspunt is dat ouders zich welkom en gewaardeerd voelen als ervaringsdeskundige met betrekking tot hun kind(eren). In het belang van de ontwikkeling van onze leerlingen vinden wij het belangrijk om elkaar tijdig op de hoogte te brengen van gebeurtenissen / ontwikkelingen / vorderingen. Naast de vaste overlegmomenten is er voor ouders altijd de mogelijkheid om een afspraak te maken met de leerkracht.

11.1 Contact tussen school en ouders

Oudercontacten vormen de schakel tot het bieden van optimale ontwikkelkansen aan kinderen. Samen met ouders, vanuit openheid, transparantie en wederzijds respect, kunnen wij de ontwikkeling van kinderen thuis en op school optimaal stimuleren. Ouders kunnen bij verschillende partijen terecht met hun vragen.

Gesprek met de leerkracht

Ouders die vragen hebben over hun kind kunnen altijd terecht bij de groepsleerkracht. Hiervoor is buiten schooltijd gelegenheid. Wij raden ouders aan hiervoor een afspraak te maken. Voor schooltijd willen we de kinderen aandacht geven en is er geen tijd voor overleg.

Als er bijzonderheden zijn op school dan neemt de leerkracht contact op met de ouders/verzorgers. Andersom verwachten wij dat als er bijzonderheden in de thuissituatie zijn dat ouders/verzorgers contact opnemen met de leerkracht.

Gesprek met de Intern Begeleider

Ouders kunnen ook terecht bij de intern begeleider. De taak van de intern begeleider is het ondersteunen van de leerkracht bij het begeleiden van de leerlingen. De groepsleerkracht zal vaak bij het gesprek aanwezig zijn, om gemaakte afspraken ook in de klas door te kunnen voeren.

Contactpersoon/ vertrouwenspersoon

Ouders hebben het recht op een objectieve gesprekspartner om advies te vragen over situaties in en om de school die voortkomen uit sociale- of fysieke onveiligheid. Hiervoor kunnen ze ten alle tijden terecht bij de contactpersoon of de vertrouwenspersoon.

Directie

Komt een ouder er niet uit met de groepsleerkracht, dan kan een gesprek aangevraagd worden bij de directie. Afhankelijk van het onderwerp van gesprek zal de IB of de groepsleerkracht bij dit gesprek aansluiten.

11.2 Communicatiekanalen

Naast het persoonlijk contact tussen ouders en school hanteert de school diverse kanalen om algemene informatie met ouders te delen. Dit gebeurt via onderstaande kanalen:

Internetsite

Op de website is informatie over de school vinden. Hierop staan onder andere de nieuwsbrieven, foto's, de schoolvakanties en belangrijke data van dit schooljaar. Ouders worden geadviseerd om regelmatig op de schoolwebsite te kijken.

Sociale media

Via onze sociale media kanalen houdt de school ouders op de hoogte van kleine nieuwtjes en gebeurtenissen op school. Deze informatie heeft een aanvullend karakter.

Nieuwsbrief

De nieuwsbrief komt digitaal uit. Indien ouders niet over e-mail beschikken krijgen zij de nieuwsbrief op papier. De nieuwsbrief bevat allerlei informatie over schoolse zaken, afspraken, data, informatie van het team, de TSO, de schoolraad en de medezeggenschapsraad. Een nieuwsbrief is ook na te lezen op website van de school.

11.3 Medezeggenschapsraad

Een medezeggenschapsraad (MR) tracht het overleg tussen team, ouders en bestuur te bevorderen in het belang van het goed functioneren van een school. De MR is voornamelijk toetsend en adviserend in beleidszaken en moet instemming geven over beleidswijzigingen. Zaken waarover de MR bijvoorbeeld adviseert en/of instemt zijn:

- Vaststellen of wijzigen schoolplan.
- Benoeming of ontslag schoolleiding.
- Fundamentele wijzigingen in de organisatie van een school.
- Vaststellen of wijzigen van het beleid met betrekking tot voorzieningen voor de leerlingen.
- Vaststellen of wijzigen van het beleid over besteding van door ouders of leerlingen bijeengebrachte gelden.

De MR leden worden gekozen via een openbare verkiezing en hebben dan drie jaar zitting. De MR bestaat uit een afvaardiging van de ouders (oudergeleding) en van het team (personeelsgeleding). Jaarlijks worden ouders/verzorgers d.m.v. een jaarverslag op de hoogte gebracht van de activiteiten van de MR.

Gemeenschappelijke medezeggenschapsraad

Alle medezeggenschapsraden van SCOPE basisscholen hebben een aantal bevoegdheden/taken overgedragen aan de gemeenschappelijke medezeggenschapsraad (GMR). Deze raad houdt zich bezig met schooloverstijgende zaken. Alle SCOPE scholen zijn vertegenwoordigd in de GMR. De GMR voert overleg met het bestuur van SCOPE. Zij toetst het beleid van dit bestuur en vormt zo een belangrijke schakel tussen (de besluiten van) het bestuur en de scholen.

11.4 Ouderraad

De ouderraad (OR) is een afvaardiging van ouders die de belangen van kinderen en ouders behartigt. Natuurlijk gebeurt dat in overeenstemming met de grondslag en doelstelling van SCOPE scholengroep. De ouderraad organiseert allerlei activiteiten voor kinderen, zoals schoolreisjes, festiviteiten en allerhande praktische zaken. Verder ondersteunt de schoolraad het schoolteam waar nodig en denkt mee over het reilen en zeilen van de school. De ouderraad kan echter ook de MR informeren en adviseren en vormt een klankbord voor de directie.

De ouderraad is een afspiegeling van de schoolbevolking en bestaat minimaal uit:

- een voorzitter;
- een penningmeester;

- een secretaris;
- toegevoegde leden.

De leden van de ouderraad zijn ouder of verzorger van kinderen die op de betreffende SCOPE school zitten. Alle leden worden in principe voor een periode van vier jaar gekozen. Daarna zijn zij nog eenmaal voor een periode van vier jaar herkiesbaar. De schoolleiding en de leerkrachten hebben formeel geen zitting in de ouderraad. Een afvaardiging uit team en directie kan op de vergaderingen van de ouderraad aanwezig zijn om de uitwisseling van informatie goed te laten verlopen.

12. Samenwerking met andere en externe professionals

12.1 Tussenschoolse opvang (TSO) algemeen

Het is een wettelijke verplichting voor een school om tussenschoolse opvang (TSO) aan te bieden. Op de basisscholen van SCOPE scholengroep verzorgt een groep vrijwilligers de TSO, o.l.v. een gediplomeerde TSO coördinator. De clusterdirectie is namens het bestuur van SCOPE scholengroep eindverantwoordelijk voor de TSO. De directie en de TSO commissie van de school is verantwoordelijk voor de organisatie en de dagelijkse gang van zaken rond de tussen- schoolse opvang op schoolniveau. Alle TSO krachten moeten een verklaring omtrent het gedrag overleggen (VOG). TSO coördinatoren en TSO krachten worden (bij)geschoold in onder meer kinderopvang, EHBO en sport en spel. De regels voor de TSO en de procedure voor af- en aanmelden zijn op schrift gesteld in de schoolgids of in een speciaal door de school samengesteld TSO boekje. Tevens wordt e.e.a. vermeld op de schoolwebsite van de afzonderlijke scholen.

12.2 Voor- en naschoolse opvang/Junis

Basisscholen zijn sinds 1 augustus 2007 wettelijk verplicht om vóór en/of na school opvang aan te bieden als ouders van hun leerlingen er om vragen. SCOPE scholengroep is met de Stichting Junis Kinderopvang een overeenkomst aangegaan en besteden deze taak dus uit aan een professionele organisatie.

Elke dag bieden de pedagogische medewerkers een programma aan waaruit de kinderen kunnen kiezen. Vaak werken de groepen met een thema dat gedurende een periode centraal staat.

(Bron: SCOPE gids algemeen)

12.3 Extra zorg

Soms heeft een leerling meer zorg nodig dan de school kan bieden. Dan wordt er contact opgenomen met externe professionals, zoals het Centrum voor Jeugd en Gezin (CJG), Jeugd- en gezinsteam (JGT) of 'Veilig thuis'. In overleg met de ouders wordt besloten welke (extra) ondersteuning het kind kan gebruiken en hoe dit geregeld kan worden.

De intervisiegroep aandachtsfunctionarissen kindermishandeling en het CJG en JGT kunnen geraadpleegd worden om af te wegen welke (extra) ondersteuning mogelijk is.

Signalering

Beleid omtrent sociale veiligheid is erop gericht om de sociale veiligheid te bewerkstelligen, te vergroten en om deze te bewaken. Sociaal onveilige situaties zoals pesten, seksueel grensoverschrijdend gedrag of groepsdruk kunnen echter nooit worden uitgesloten. Enerzijds kunnen ze deel uitmaken van het ontwikkelproces van kinderen, anderzijds hangen ze samen met individuele omstandigheden van elk kind.

Kinderen groeien op in een gezin, buurt en leefklimaat dat zowel beschermende als risicofactoren kent. Beschermende factoren zoals positieve betrokkenheid, binding en duidelijke normen verhogen de veiligheid. Risicofactoren zoals echtscheiding, conflicten en antisociaal gedrag in de wijk brengen de veiligheid in gevaar.

13. Vlaggensysteem

Voor professionals die met kinderen en jongeren werken is vaak onduidelijk waar geaccepteerd gedrag grensoverschrijdend wordt, hoe men dit kan signaleren en hoe men hier preventief op in kan gaan. Er is behoefte aan een duidelijk kader om af te wegen welk gedrag wel getolereerd kan worden en waar grenzen nodig zijn. En vooral ook, waar kinderen zich in alle veiligheid en respect seksueel kunnen ontwikkelen. In het vlaggensysteem worden de seksuele ontwikkeling en de motieven van seksueel gedrag van kinderen/jongeren en volwassenen uitgebreid besproken. Seksualiteit en grenzen worden onder de loep genomen aan de hand van 6 criteria²:

- Wederzijdse toestemming: beide partijen hebben duidelijk toestemming gegeven voor het gedrag;
- Vrijwilligheid: alle betrokkenen zijn vrij van dwang of verleiding in een seksuele interactie;
- Gelijkwaardigheid: de partijen zijn voldoende gelijkwaardig;
- Ontwikkelingsadequaat: het gedrag komt overeen met wat van kinderen van die leeftijd wordt beschreven in de wetenschappelijke onderzoeksliteratuur;
- Contextadequaat: de context laat dit gedrag toe;
- Zelfrespecterend: het gedrag is niet zelfbeschadigend of vernederend voor het kind.

Aan de hand van de criteria kan het seksueel gedrag gesitueerd worden op een lijn van acceptabel gedrag tot zwaar grensoverschrijdend gedrag. Het systeem deelt seksueel gedrag van kinderen en jongeren in vier categorieën of 'vlaggen' in:

- groen (of aanvaardbaar) seksueel gedrag;
- geel (of licht) seksueel grensoverschrijdend gedrag;
- rood (of ernstig) seksueel grensoverschrijdend gedrag en;
- zwart (of zwaar) seksueel grensoverschrijdend gedrag.

Bij elk type gedrag (groen, geel, rood, zwart) hoort een aangepaste pedagogische reactie. Bij groen gedrag wordt er niet of positief gereageerd, bij geel gedrag wordt er gewaarschuwd of begrensd, bij rood gedrag gaat men verbieden en bij zwart gedrag straffen of ingrijpen.

Als de veiligheid van kinderen in gevaar is kan er een melding gedaan worden bij Veilig Thuis³.

NB: Vanaf 1 januari 2015 valt het AMK (advies en meldpunt kindermishandeling) onder Veilig Thuis. Veilig thuis is de overkoepelende naam voor het Advies en Meldpunt Huiselijk Geweld en Kindermishandeling (AMHK). In dit plan zal de naam 'Veilig Thuis' gebruikt worden.

De volgende hoofdstukken hebben als doel om de school te ondersteunen als de sociale veiligheid in gevaar komt. Samen met de bijlagen geven ze concrete handreikingen over de gewenste aanpak en overwegingen die gemaakt kunnen worden.

² (Frans, E. & Franck, T. (2014). *Vlaggensysteem. Reageren op seksueel (grensoverschrijdend) gedrag van kinderen en jongeren*. Garant.)

³ www.vooreenveiligthuis.nl

14. Wet Meldcode huiselijk geweld en kindermishandeling

Per 1 januari 2019 is de gewijzigde Wet Meldcode huiselijk geweld en kindermishandeling van kracht. De wet stelt het gebruik van een meldcode Huiselijk Geweld en Kindermishandeling verplicht voor alle professionals die (onder andere) in het onderwijsveld werken. Dit betekent dat onderwijsprofessionals nu een concrete afbakening hebben wat betreft taken en verantwoordelijkheden.

De meldcode bestaat uit de volgende acties:

- Signalen in kaart brengen
- Overleg met collega's
- Gesprek met ouders
- Wegen/ beoordelen
- Beslissen: hulp organiseren of melden

De verantwoordelijkheden van de leerkracht liggen in het gebied van stap 1, 2 en 3. De verantwoordelijkheden van de directie / IB liggen bij stap 4 en 5.

In stap 5 worden twee beslissingen genomen:

- het beslissen of een melding bij Veilig Thuis noodzakelijk is en, vervolgens
- het beslissen of het zelf bieden of organiseren van hulp mogelijk is.

Het is van belang dat in stap 5 beide beslissingen en in de genoemde volgorde worden genomen. De betrokken persoon in het onderwijs/leerplichtambtenaar vraagt zich op basis van signalen en het gesprek met ouders af of melden noodzakelijk is aan de hand van vijf afwegingsvragen. Vervolgens besluit deze of het bieden of organiseren van hulp tot de mogelijkheden van zowel de school/leerplichtambtenaar als de betrokkene (ouder/verzorger) behoort. Als melden volgens het afwegingskader noodzakelijk is, moet de tweede beslisvraag over eventuele hulp in overleg met betrokkenen en Veilig Thuis beantwoord worden. Melden is niet verplicht en kan ook anoniem. (bron: brochure 'afwegingskader meldcode onderwijs en leerplicht)

14.1 Verantwoordelijkheid leerkracht

De verantwoordelijkheid van de leerkracht ligt in het signaleren, overleggen met collega's en het gesprek met de ouders. Zodra het gaat om het wegen/beoordelen van gedrag dat vaker voorkomt óf dat als ernstig of opvallend wordt beschouwd, gaat de verantwoordelijkheid over naar directie / IB. De beslissing om al dan niet externe hulp in te roepen wordt dus ook genomen door de directie / IB. De rol van de leerkracht houdt hier op. Wel blijft hij/ zij ten alle tijden observeren en het leerling dossier bijhouden.

14.2 Verantwoordelijkheid directie / IB

De verantwoordelijkheid van de directie / IB ligt in het wegen en het beoordelen van het gedrag. Daarnaast houden ze leerkrachten alert op het blijven signaleren en het opbouwen/ bijhouden van het leerling dossier. Als er een melding gedaan is bij Veilig Thuis, dan blijft de school signalen bijhouden en vastleggen in het dossier.

15. De Meldcode toegelicht

De meldcode treedt in werking zodra de veiligheid van een kind in het geding komt. Dit loopt van situaties waarin een leerling buiten de groep valt (sociale uitsluiting) en agressie tot seksueel grensoverschrijdend gedrag (SGG) en kindermishandeling.

Signalen in kaart brengen

Om adequaat te signaleren is het van belang dat de professional beschikt over basiskennis omtrent sociale en seksuele ontwikkeling, de wet meldcode en het protocol van SCOPE scholengroep en een positief beoordeeld leerlingvolgsysteem (hoofdstuk 9.3).

Een professional kan vervolgens op basis van de signalen het gedrag begeleiden, begrenzen en gewenst gedrag aanleren. Met signaleren worden signalen gezien die duiden op een zorgelijke of mogelijk bedreigde (sociale) ontwikkeling (**Fout! Verwijzingsbron niet gevonden.**).

De leerkracht:

- Observeert / signaleert;
- Objectiveert en concretiseert signalen;
- Registreert in het leerling-dossier.

Tools

- Bijlage 14 - signalen van kindermishandeling;
- kinderen van 4–12 jaar;
- Normale seksuele ontwikkeling;
- Normale sociaal-emotionele ontwikkeling;
- Balansmodel Bakker (bijlage 11).

Om goed te signaleren moet je letten op:

- Welke signalen heb je gezien/ gehoord?
- Hoe vaak komt dit voor?
- In welke situaties komt het gedrag voor?
- Zijn er meer kinderen bij betrokken?
- Hoe verhoudt het gedrag zich tot de normale ontwikkeling?

Kinderen zijn niet snel geneigd uit zichzelf over hun benarde situatie te spreken. Zij zijn veelal afhankelijk van iemand uit hun omgeving om de signalen die zij uitzenden op te vangen en te interpreteren. In de bijlage (**Fout! Verwijzingsbron niet gevonden.**) zit een signalenlijst kindermishandeling.

Het balansmodel van Bakker (bijlage 11) kan ondersteunen in het maken van een sterkte / zwakte analyse.

Collegiale consultatie

De leerkracht:

- Bespreekt het gedrag met IB, gedragsspecialist of collega;
- Stelt aan de hand van het vlaggensysteem - samen met IB, gedragsspecialist of collega - vast welk gedrag is vertoond en welke criteria overschreden zijn;
- Consulteert, zo nodig, GGD of Veilig Thuis.

Tools

- Het vlaggensysteem (Sensoa)

Collegiale consultatie

Wanneer: Bij elk incidenteel gesignaleerd gedrag.

Bij elk gesignaleerd gedrag kan een professional een casus voorleggen aan zijn collega's. Hierbij kunnen collega's advies geven over 'omgaan met het gedrag', een specifieke leerling of contact met ouders. Vaak gebeurt dit op basis van eerdere ervaringen met het kind of de ouders (in bijvoorbeeld een vorig schooljaar). Deze actie kan verhelderend werken bij het in kaart brengen van het gedrag en samenhangende problematiek.

Advies van een aandachtsfunctionaris / IB

Wanneer: bij herhaald gedrag of gedrag dat wordt ervaren als 'opvallend' of ernstig.

Bij herhaald gedrag of gedrag dat wordt ervaren als 'opvallend' of ernstig is het relevant dat een professional een inhoudelijk geschoolde collega consulteert. Hieronder vallen de Intern Begeleider en/of de aandachtsfunctionaris Kindermishandeling en meldcode. Deze professionals zijn op de hoogte van de normale sociaal-emotionele en seksuele ontwikkeling, signalen van

kindermishandeling, het proces van de meldcode en hebben meer vaardigheden om met ouders in gesprek te gaan. Zij zijn in staat om coachend op te treden gedurende het proces dat een leerkracht met de betrokken leerlingen doorloopt. Ook kunnen ze vanuit hun rol met ouders in gesprek gaan over het gedrag en opvoeding in relatie tot de wet meldcode.

Casuïstiek overleg

Wanneer: bij veelvoorkomend gedrag, groepsproblematiek en/of gedrag dat ernstig en beschadigend is voor de betrokkenen en de omgeving

Tot casuïstiek kan worden besloten bij veelvoorkomend gedrag, groepsproblematiek en/of gedrag dat ernstig en beschadigend is voor de betrokkenen en de omgeving. Hierbij worden interne professionals door de aandachtsfunctionaris bij elkaar gebracht om de casus door te spreken. In dit overleg kunnen zowel een analyse alsmede een plan van aanpak worden gevormd. Als er externen bij dit overleg aanwezig zijn, kunnen de vastgelegde informatie en gemaakte afspraken aanzet zijn voor het opstarten van een groeidocument. Het al dan niet opstarten van een groeidocument wordt besloten door de aandachtsfunctionaris of de IB. In relatie tot de wet meldcode kan de school er voor kiezen om ouders bij dit gesprek aanwezig te laten zijn.

In gesprek met ouders

De leerkracht (eventueel samen met IB, gedragspecialist of collega):

- Bespreekt het gedrag met ouders en zoekt samenwerking;
- Geeft tips en maakt desgewenst vervolgspraken;
- Maakt een verslag van het gesprek;
- Registreert in het leerling dossier.

De met SCOL gesignaleerde signalen kunnen een uitgangspunt vormen om met ouders in gesprek te gaan. Dit is niet altijd makkelijk. Luister actief naar de ouders. Benoem dit door regelmatig het gesprek samen te vatten. Als ouders hun verhaal vertellen, ga daar dan niet zomaar in mee, maar vraag door. Door gebruik te maken van de eenvoudige gesprekstechniek: 'Luisteren, Samenvatten, Doorvragen (LSD)' zorg je ervoor dat ouders actief bij het gesprek betrokken blijven. Na afloop van het gesprek wordt er een verslag gemaakt en in PARNASSYS opgeslagen. Ouders krijgen het verslag te zien en kunnen dit desgewenst ondertekenen. Als ze het oneens zijn met de inhoud kunnen ze dit aangeven en tekenen voor 'gezien'.

Houdt bij het in het gesprek gaan met ouders rekening met de volgende punten:

- Leg het doel van het gesprek uit;
- Bespreek de signalen, maak hierbij gebruik van de feiten uit het dossier;
- Gebruik de criteria om ouders inzichtelijk te maken waar aan gewerkt moet worden;
- Vraag of ouders de signalen herkennen uit de thuissituatie;
- Houd rekening met het feit dat ouders schrikken of emotioneel reageren op benoemd gedrag;
- Bespreek hoe je hier, samen met de ouders, aan kan werken en leg uit welke maatregelen de school neemt;
- Leg de gemaakte afspraken vast in het dossier en laat dit tekenen door ouders.

De directie / IB:

- Raadpleegt dossier en verzamelt relevante informatie (geschiedenis);
- Stelt een intern onderzoek in;
- Schakelt experts in zoals GGD en Veilig Thuis;
- Gaat in gesprek met ouders van direct betrokken kind(eren).

Weging

Een situatie omtrent sociale onveiligheid dient altijd zo objectief mogelijk te worden gewogen. Hierbij dient gelet te worden op zowel individuele gedragingen die hebben plaatsgevonden alsmede de gedragingen van een groep en de invloed van beiden op aanwezigen. Om een gebeurtenis in kaart te brengen en de ernst af te wegen is hieronder gebruik gemaakt van een praktische vertaling van de bestaande criteria van het Vlaggensysteem van Sensoa / MOVISIE⁴.

Bij individuele gedragingen zijn relevante criteria:

- Zijn er zaken omtrent de voorgeschiedenis van het individu bekend?

⁴ (Frans, E. & Franck, T. (2014). *Vlaggensysteem. Reageren op seksueel (grensoverschrijdend) gedrag van kinderen en jongeren*. Garant.)

- Kan het zelfrespect van het individu als risicofactor aangemerkt worden?
- Sluiten de gedragingen aan bij de ontwikkeling van het individu?
- Maken locatie, cultuur, geloof of (afwijkende) normen en waarden het gedrag asociaal?
- Zetten (groeps)druk of dwang het individu aan tot het gedrag?

Het Balansmodel van Bakker (bijlage 11) kan ondersteunen in de afweging bij het wel of niet melden. Met dit model kan een sterke/ zwakte analyse van het kind met zijn omgeving gemaakt worden.

Bij groepsgerichte gedragingen zijn relevante criteria:

- Zijn de zaken omtrent de voorgeschiedenis van élk betrokken individu bekend?
- Begrepen alle betrokkenen vooraf welk gedrag ze gingen vertonen en welke gevolgen dat kon hebben voor henzelf en anderen?
- Sluiten de gedragingen aan bij de ontwikkeling van élk individu?
- Zijn betrokken individuen onderling gelijkwaardig aan elkaar in ervaring, lichaamsomvang, positie in de groep, intelligentie en zelfrespect?
- Maken locatie, cultuur, geloof of (afwijkende)normen en waarden de gedragingen van de individuen asociaal?
- Zetten (groeps)druk of dwang, van betrokkenen of derden, de groep aan tot gedragingen?

Bij het maken van de weging is vooral relevant:

- Is van alle criteria duidelijk of ze al dan niet zijn overschreden?
- Zijn er risico's voor fysieke en sociale veiligheid van betrokkene(n)?
- Kan het gedrag leiden tot (omvangrijke) onrust in de klas, school of leefomgeving?
- Zijn er criteria die met de betrokkene(n) kunnen worden opgepakt als ontwikkelpunt?

Extern advies en ondersteuning bij weging

Om gedegen afwegingen te maken bij ernstig of herhaald gedrag is het wenselijk om externe professionals te consulteren. Deze professionals hebben inhoudelijke kennis omtrent grensoverschrijdend gedrag, signalen van kindermishandeling, misbruik en de meldcode en kunnen ook adviseren over te nemen stappen.

In de bijlagen (**Fout! Verwijzingsbron niet gevonden.**) zit een telefoonlijst met ketenpartners, relevante partijen en het calamiteitenteam.

Procedure omtrent advies van Veilig Thuis:

Bij een advies legt Veilig Thuis geen gegevens vast van de leden van het gezin of huishouden. De adviesvrager is zelf verantwoordelijk voor alle verdere acties. In het gesprek met Veilig Thuis bespreekt de adviesvrager in ieder geval de volgende vragen:

- De eerdere acties die hij heeft gezet in het kader van de meldcode indien deze op hem van toepassing zijn;
- Aard en ernst van het gesignaleerde probleem;
- De wijze waarop de adviesvrager bij de situatie of het gezin betrokken is;
- Of er in het geval van huiselijk geweld minderjarigen als slachtoffers of getuigen zijn betrokken;
- Wat de adviesvrager zou kunnen doen om meer duidelijkheid te krijgen over de vraag of er sprake is van huiselijk geweld of kindermishandeling;
- Wat de adviesvrager zou kunnen doen om het gesignaleerde met betrokkenen te bespreken;
- Wat de adviesvrager zou kunnen doen om het gesignaleerde aan te pakken;
- Op welke manier Veilig Thuis de adviesvrager daarbij kan ondersteunen;
- Welke mogelijkheden de adviesvrager heeft om de lokale deskundigen te betrekken;
- Op welke wijze Veilig Thuis de adviesvrager daarbij zou kunnen ondersteunen;
- Of de adviesvrager behoefte heeft aan een volgend adviesgesprek over dezelfde casus;
- De verdeling van de verantwoordelijkheden tussen Veilig Thuis en adviesvrager;
- Hoe Veilig Thuis omgaat met het registreren van gegevens naar aanleiding van een advies (anoniem of op naam van de adviesvrager).

Veilig Thuis kan op de volgende manier ondersteuning bieden aan de adviesvrager:

- Het ondersteunen in de voorbereiding van gesprekken met betrokkenen bij huiselijk geweld en kindermishandeling;
- Het ondersteunen tijdens gesprekken met betrokkenen bij huiselijk geweld en kindermishandeling;
- Het ondersteunen in het opstellen en/of bespreken van een veiligheidsplan;

- Het bijwonen van een lokaal teamoverleg ter bespreking van de te nemen acties in geval van huiselijk geweld of kindermishandeling.

Veilig thuis adviseert de adviesvrager om zijn adviesvraag om te zetten in een melding, indien Veilig Thuis meent dat dit noodzakelijk is in verband met:

- De ernst en de aard van het gesignaleerde;
- De (on)mogelijkheden van de adviesvrager om het gesignaleerde op een adequate manier op te pakken en aan te pakken.

Melden

De directie / IB:

- Organiseert de hulp die nodig is;
- Volgt de effecten van deze hulp op het kind/gezin;
- Verzorgt, sámen met instellingen, (indien gewenst) informatie voor ouders en betrokkenen;
- Doet alsnog een melding als de signalen niet verdwijnen.

Als na gesprek(ken) met ouder(s) blijkt dat ze de aangeboden hulp niet accepteren, kan de school tot een melding overgaan. Een melding wordt pas gedaan als ouders géén (externe) ondersteuning accepteren en de situatie van het kind niet verbetert. De meldcode heeft niet als doel het doen van een melding. Het ondernemen van actie en accepteren van hulp vanuit ouders is het uitgangspunt en vormt het belangrijkste doel!

Het doen van een melding is de allerlaatste actie als ouders echt niet meewerken. Veilig Thuis biedt geen ondersteuning aan het gezin, zij doen onderzoek naar de situatie. Het onderzoek neemt maximaal 10 weken in beslag.

Het meldformulier van Veilig Thuis is opgenomen achter deze link:

<https://drive.google.com/drive/u/0/folders/1rpCinYOZbwqBHdpfP1kyYKRwMQxn7jic>

De melding

Na een melding neemt Veilig Thuis de verantwoordelijkheid voor de aanpak van de gemelde situatie over van de melder. School blijft, ook bij een melding, verantwoordelijk voor de ondersteuning en hulpverlening die zij, conform wet- en regelgeving en professionele richtlijnen, verplicht zijn te blijven bieden. Dus zij blijven signaleren en doen, zo nodig, opnieuw een melding.

Na het doen van een melding gaat Veilig Thuis informatie verzamelen bij de melder (en andere relevante partijen). Het opgebouwde dossier vormt de basis van de melding. De volgende onderwerpen worden uitgevraagd:

- de relatie van de melder tot het gezin/huishouden;
- de directe aanleiding tot de melding;
- het huiselijk geweld en of de kindermishandeling (aard, frequentie, ernst);
- risicofactoren;
- beschermende factoren;
- samenstelling van het gezin of huishouden;
- naam-, adres- en woonplaatsgegevens van het gezin of huishouden;
- leeftijd van kinderen.

Daarnaast wordt gevraagd naar:

- bestaande en recente hulpverleningscontacten;
- politiecontacten;
- risico's bij eventuele interventie.

In het meldingsgesprek wordt door Veilig Thuis toegelicht dat het belangrijk is dat de melder zelf de betrokkenen inlicht over de melding, behalve als de veiligheid van de melder, kind of gezin, door de melding in het geding komt, of de vertrouwensrelatie op het spel staat. Tevens wordt de wet meldcode en het beroepsgeheim van professionals besproken.

Conclusie Veilig Thuis

Naar aanleiding van het onderzoek door Veilig Thuis zijn er drie mogelijkheden:

- het vermoeden is weerlegd;
- het vermoeden is niet bevestigd;
- het vermoeden is bevestigd.

Het vermoeden wordt weerlegd

Veilig Thuis zal:

- het dossier sluiten;
- betrokkenen wijzen op de mogelijkheid een verzoek in te dienen tot vernietiging van het dossier;
- de melder en alle professionals met wie in het kader van het onderzoek contact is gelegd informeren over de resultaten van het onderzoek.

Het vermoeden is niet bevestigd:

Veilig Thuis zal:

- overwegen of desondanks hulp nodig is en betrokkenen daarnaar verwijzen;
- het besluit nemen om al dan niet een rappel uit te voeren;
- vaststellen op welke termijn, bij wie en op welke manier rappel zal worden uitgevoerd;
- het dossier sluiten;
- de melder en alle professionals met wie in het kader van het onderzoek contact is gelegd informeren over de resultaten van het onderzoek.

Het vermoeden is bevestigd

Veilig Thuis besluit naar aanleiding van het onderzoek waarin het vermoeden van huiselijk geweld of kindermishandeling bevestigd is:

- welke ondersteuning, hulp, behandeling of maatregelen nodig zijn om te komen tot duurzame veiligheid en tot herstel;
- bij welke van de volgende partijen de verantwoordelijkheid wordt belegd voor het uitvoeren van de vervolgstappen:
 - het lokale veld;
 - een multidisciplinair centrum;
 - reeds betrokken hulpverleners;
 - het AMHK in het geval besloten is tot het doen van een verzoek tot onderzoek bij de Raad voor de Kinderbescherming;

Informereren van de melder en het netwerk

Melders worden geïnformeerd over hetgeen er met hun informatie is gedaan. Er worden tijdens het eerste contact tussen Veilig Thuis en melders afspraken gemaakt over het moment waarop zij feedback kunnen verwachten. Bij het informeren zal Veilig Thuis niet meer informatie over betrokkenen verstrekken dan melders nodig hebben voor hun verdere bemoeienis met de betrokkenen.

Feedback is voor deze groep van belang omdat zij verantwoordelijkheid blijven dragen voor de hulp, ondersteuning en begeleiding die zij aanbieden. Professionals worden uitgebreid geïnformeerd naarmate deze informatie meer noodzakelijk is voor hun professioneel handelen ten opzichte van betrokkenen.

De feedback bestaat uit de volgende gegevens:

- of de melding al dan niet is bevestigd;
- als de melding is bevestigd: of er een vervolgtraject in gang is gezet;
- de verwachtingen die Veilig Thuis heeft van de professioneel betrokkene voor wat betreft het bieden van ondersteuning aan het gezin en voor wat betreft verdere signalering;
- gegevens over de bij het geweld betrokkenen en over de gezinssituatie, voor zover deze gegevens voor de professioneel betrokkene noodzakelijk zijn voor het bieden van verdere steun en/ of signalering.

In het geval van een overdracht vernemen melders aan welke instanties is overgedragen en wie de Contactpersonen, bij deze instanties zijn. Afhankelijk van de rol van de professional in het vervolgtraject, bestaat de feedback tevens uit het terugkoppelen van de omschrijving van het vastgestelde probleem en de op basis daarvan gemaakte afspraken.

Als geen actie is ondernomen vernemen melders waarom de melding is afgesloten.

16. Dossiervorming

Alle signalen (zowel op sociaal als op seksueel gebied) moeten in het leerlingvolgsysteem (PARNASSYS) worden vastgelegd. Het leerling dossier is inzichtelijk voor ouders. Dit betekent dat alle informatie zo feitelijk mogelijk in het dossier opgenomen moet worden. Ouders kunnen niet tegenhouden dat signalen in het leerling dossier opgenomen worden. Wel kunnen ze het met de informatie uit het dossier oneens zijn. Dat kan worden vermeld, maar ouders hebben niet het recht informatie te (laten) wijzigen als deze feitelijk juist is. Het dossier vormt de basis om het gesprek met ouders aan te gaan.

Het volgende wordt beschreven in het leerlingvolgsysteem (PARNASSYS):

- Datum, plaats, situatie en overige aanwezigen (i.v.m. privacy alleen initialen);
- Welke signalen feitelijk worden geconstateerd, in omvang en aantal;
- Contacten die over deze signalen hebben plaatsgevonden met ouders/opvoeders;
- Afspraken die met betrokkenen zijn gemaakt om gedrag bij te sturen/te verbieden;
- Stappen die worden genomen, als afspraken niet worden nageleefd;
- Aantekeningen over het verloop;
- Ouders worden geïnformeerd.

Concrete tips over het noteren van signalen:

- Beschrijf gedrag of uitspraken zo feitelijk mogelijk;
- Maak het heel duidelijk als het om 'verhalen' of vermoedens gaat;
- Vul niet zelf ontbrekende informatie in en trek geen conclusies indien deze niet feitelijk onderbouwd zijn;
- Blijf bij vervolgotities terugkijken ook naar voorgaande jaren;
- Als eerdere verhalen of vermoedens worden bevestigd of ontkracht, noteer dat dan;
- Leg diagnoses omtrent gedrag, gebeurtenissen of behandeling alleen vast als ze zijn uitgevoerd en gesteld door een professional, die hierin geschoold is en BIG geregistreerd is (b.v. een orthopedagoog);
- Vermeld de bron als informatie van derden wordt vastgelegd. Indien een bron hiervoor geen toestemming geeft, kan deze informatie ook niet worden vastgelegd en daarmee ook niet worden gebruikt.

17. Crisismanagement

Crisismanagement is nodig als een situatie rondom een groep (klas, ouderpopulatie, school) uit de hand loopt of dreigt te lopen. Een crisismanager onderscheidt zich van de aandachtsfunctionaris meldcode, omdat deze zich met name richt op het managen van het collectief en niet van individuele casuïstiek. In het geval van een crisis is het van belang om een gedegen risicotaxatie te maken (**Fout! Verwijzingsbron niet gevonden.**). Onder deze taxatie valt in de eerste plaats het vertoonde (seksueel) grensoverschrijdende gedrag van betrokkene(n). Verder is er nog een aantal factoren aan te wijzen als risico of als ondersteunend. Zo werkt bestaand beleid, op het gebied van bijvoorbeeld seksuele vorming en sociale omgang steunend, omdat het de ouders en professionals een referentiekader geeft om gedrag aan te relateren. Daarnaast geeft gedragen beleid aanleiding tot regelmatig gesprek over het onderwerp, waardoor het onderwerp laagdrempeliger bespreekbaar kan worden gemaakt. Ook parate kennis is een relevante factor. Indien professionals blij geven van de kennis om adequaat en acuut te kunnen handelen geeft dat ouders en betrokkenen vaak rust en richting van handelen.

Tot slot zijn er belangrijke basisvoorwaarden die positief of negatief kunnen bijdragen bij af- of aanwezigheid. Hierin is het belangrijk om te weten hoe in het verleden de samenwerking met ouders is verlopen. De school moet een neutraal tot positieve samenwerking hebben met ouders en er moet sprake zijn van wederzijds vertrouwen en draagvlak tussen de betrokken professionals. Indien er tussen school en ouders al zaken spelen die wantrouwen in de hand werken, is een toespeling op doofpotaffaires bij het beschermen van de privacy snel gemaakt. Een positieve samenwerking met ouders werkt ook in op het beperken van de omvang van de crisis. Des te meer ouders vertrouwen in de school(leiding) hebben, des te effectiever en kleinschaliger een crisis doorgaans op te lossen is.

17.1 Acut handelen

Indien een calamiteit op school plaatsvindt is doorgaans geen ruimte voor 'inlezen'. Directeuren hebben dan veelal behoefte aan praktische tips en overzicht over de te nemen stappen. In de bijlagen (**Fout! Verwijzingsbron niet gevonden.**) staat beknopt hoe de school moet handelen in het geval van een crisis. Het actieplan is ook digitaal beschikbaar via de hieronder beschreven toolkit.

17.2 Toolkit

Op de website www.schoolseksualiteit.nl is een toolkit ontwikkeld waarin tips voor crisismanagement, praktische zaken zoals voorbeeldbrieven en een veiligheidsplan praktisch en digitaal zijn geordend. Ook staat hier (de actuele versie van) het 'actieplan calamiteiten' (**Fout! Verwijzingsbron niet gevonden.**). In het 'actieplan calamiteiten' staat beknopt hoe de school moet handelen in het geval van een crisis. De site bevat toelichting op het actieplan en uitgebreide beschrijvingen voor verschillende betrokken (school)professionals. Hier zijn tevens verwijzingen naar leermiddelen, landelijke sociale kaart en ondersteuningsmogelijkheden terug te vinden.

17.3 Taken en verantwoordelijkheden

Directie

Een directeur is eindverantwoordelijk voor bedrijfsvoering binnen de school. Hieronder valt ook het managen van de calamiteit omtrent (seksueel) grensoverschrijdend gedrag. Doorgaans ervaren we dat het begeleiden van het proces en de betrokkenen zeer arbeidsintensief is. Vanuit dat perspectief geven wij de volgende tips op hoofdlijnen:

- Wat bedrijfsvoering op school betreft heeft een bestuurder/ clusterdirecteur ook verantwoordelijkheden (die samenvallen met de directieverantwoording) indien zaken zo omvangrijk zijn dat ze impact hebben op de schoolpopulatie of schoolomgeving. Zoek afstemming met het bestuur, om de grootte van de calamiteit gezamenlijk af te wegen, en vraag tijdig om een objectieve en gedegen ondersteuning in de vorm van administratieve ondersteuning of een communicatiemedewerker;
- Zorg voor een goede taakverdeling. Een calamiteit managen kost veel energie en kan niet worden overgedragen, omdat je als directeur als een belangrijke en doorgaans betrouwbare gesprekspartner wordt gezien door de betrokken ouders en professionals. De directeur kan echter niet alles tegelijk: maak afspraken over wie de school runt en wie de crisis. Er kan tijdelijk behoefte zijn aan extra ondersteuning voor andere zaken;

- De impact van een gebeurtenis kan een team en betrokkenen ontregelen. Denk ook aan psychosociale ondersteuning van het personeel. Vraag hiervoor advies bij externe professionals (**Fout! Verwijzingsbron niet gevonden.**) en/of huur hier -indien nodig- extra ondersteuning voor in. Arrangeer daarom tijd en ruimte om ervaringen en gevoelens met elkaar te delen, zolang dit constructief bijdraagt;
- Houd er rekening mee dat er een stapeleffect kan optreden bij mensen die eerder emotionele gebeurtenissen hebben meegemaakt. Zo kan een persoon onverwacht een grotere impact van het incident ervaren dan vooraf ingeschat. Of kunnen soortgelijke gebeurtenissen, eerder in de tijd, weer komen bovendrijven;
- Houd een procesmatig logboek bij van gebeurtenissen en gesprekken. Bewaar brieven en e-mails die vanuit school zijn verzonden, uitingen op sociale media en correspondentie die vanuit ouders is ontvangen en/of vraag iemand dat te doen.

Leerkrachten

Uitgangspunt bij het adequaat oppakken van een calamiteit is een team met competente professionals. Het is van belang dat alle betrokkenen hierbij weten welke attitude van hen wordt verwacht:

- Als professional wordt van hen verwacht dat ze elke leerling proberen zo neutraal mogelijk te begeleiden. Een leerling kan altijd gedrag vertonen dat grensoverschrijdend is, maar de leerling blijft leerplichtig en school blijft de partij die voor leerplicht moet zorgdragen;
- De professional dient zich in alle opzichten te onthouden van persoonlijke en emotionele uitspraken over de voorgevallen situatie naar betrokkenen, zoals kinderen en/of ouders. Ook schriftelijke uitingen per e-mail of sociale media zijn niet toegestaan. Ze vergroten de onrust en dragen niet bij aan een oplossing;
- Indien communicatieboodschappen worden afgesproken gericht op leerlingen of ouders dient elke betrokken professional zich hieraan te conformeren, ongeacht zijn persoonlijke standpunt. Natuurlijk kan hij of zij dat standpunt en bezwaar professioneel kenbaar maken. Dit standpunt kan worden meegewogen bij het bekendmaken van een eventuele communicatieboodschap in de klas, maar is altijd secundair aan het primaire proces in de school. Daarbij dient het handelen van de professional bij (vervolg)vragen van ouders en leerlingen consistent te zijn aan de uitgedragen boodschap;
- Uitingen naar pers en andere media (zoals interviews) worden altijd alleen gedaan door de bestuurlijk verantwoordelijke. Indien media uit eigen beweging professionals benaderen dient "geen commentaar" te worden gegeven.

17.4 Weging gedrag

Indien zich een calamiteit voordoet omtrent (seksueel) grensoverschrijdend gedrag is een gedegen weging van het gedrag erg belangrijk. Wij gebruiken hiervoor het Vlaggensysteem van Sensoa / MOVISIE. De hierin geformuleerde criteria geven duidelijke handreikingen voor grensoverschrijdend gedrag op het gebied van seksualiteit en sociale veiligheid. Elke leerkracht van SCOPE scholengroep is/wordt getraind om dit systeem te gebruiken. Indien u hiermee toch niet bekend bent, kunt u een externe partner om advies vragen om u bij deze weging te ondersteunen (**Fout! Verwijzingsbron niet gevonden.**).

Tevens worden de directie en IB altijd op de hoogte gebracht. De IB functioneert als procesbegeleider en coach van de betreffende leerkracht(en).

Wegen

Het Vlaggensysteem kan ingezet worden voor het wegen van gedrag, inzicht in mogelijke handelswijze en pedagogische reactie op het gedrag. Het doel van het systeem is om met betrokkenen op een effectieve wijze met het getoonde gedrag aan het werk te gaan. Het systeem helpt betrokkenen doorgaans opbouwend en begrenzend te handelen en is gericht op gewenst gedrag.

Voor het wegen van het gedrag dienen de volgende gegevens in kaart te worden gebracht:

- Datum, plaats waarop de gebeurtenis(en) plaatsvonden en wie daarbij aanwezig waren;
- Definieer concreet het (seksueel) grensoverschrijdende gedrag;
- Noteer (uit dossier) eventuele andere zaken die relevant kunnen zijn zoals isolement, pesten, huiselijk geweld of kindermishandeling.

Let op!

- Onderscheid duidelijk of gedrag feitelijk door een volwassene is gezien of dat het bekend werd middels een verhaal van een kind/volwassene;
- Bescherm de privacy van alle betrokkenen. Vaak ligt de ware toedracht genuanceerd of heeft gedrag een aanleiding, die vanuit een geheel andere situatie kan voortkomen;
- Waarheidsvinding is geen doel op zich. Spel van (jonge) kinderen is vaak lastig te herleiden.

Criteria

Bij het vaststellen van het grensoverschrijdend gedrag zijn er verschillende criteria waarmee rekening gehouden kan worden:

Individuele gedragingen:

- Zijn er zaken omtrent de voorgeschiedenis van het individu bekend?
- Kan het zelfrespect van het individu als risicofactor aangemerkt worden?
- Sluiten de gedragingen aan bij de ontwikkeling van het individu?
- Maken locatie, cultuur, geloof of (afwijkende) normen en waarden het gedrag grensoverschrijdend?
- Zetten (groeps)druk of dwang het individu aan tot het gedrag?

Groepsgerichte gedragingen:

- Zijn de zaken omtrent de voorgeschiedenis van élk betrokken individu bekend?
- Begrepen alle betrokkenen vooraf welk gedrag ze gingen vertonen en welke gevolgen dat kon hebben voor henzelf en anderen?
- Sluiten de gedragingen aan bij de ontwikkeling van élk individu?
- Zijn betrokken individuen onderling gelijkwaardig aan elkaar in ervaring, lichaamsomvang, positie in de groep, intelligentie en zelfrespect?
- Maken locatie, cultuur, geloof of (afwijkende)normen en waarden de gedragingen van de individuen grensoverschrijdend?
- Zetten (groeps)druk of dwang, van betrokkenen of derden, de groep aan tot gedragingen?

Hiaten

Als alle beschikbare informatie in kaart is gebracht kan afgewogen worden of alle informatie compleet is, of dat er hiaten zijn die nader uitgezocht kunnen worden:

- Is van alle criteria duidelijk of ze al dan niet zijn overschreden?
- Let op: bij jonge kinderen is de ware toedracht soms moeilijk te achterhalen.
- Zijn er risico's voor fysieke en sociale veiligheid van betrokkene(n)?
- Kan het gedrag leiden tot (omvangrijke) onrust in de klas, school of leefomgeving?
- Zijn er criteria die met de betrokkene(n) kunnen worden opgepakt als ontwikkelpunt?

Besluit

Op basis van de weging wordt een besluit genomen over:

- De zwaarte: Is de sociale en/of fysieke veiligheid van betrokkenen in het geding of was het incident éénmalig en kleinschalig?
- Communicatie: Met welke ouders wordt er gesproken en wat wordt besproken?
- Toezicht: Is bestaand toezicht afdoende om deze situatie in de toekomst te begeleiden en/of te voorkomen?
- Aanvullende regels: Zijn er aanvullende regels nodig die veiligheid kunnen waarborgen (**Fout! Verwijzingsbron niet gevonden.**)?

17.5 Weging onrust

Het komt regelmatig voor dat gedrag van kinderen op ouders of professionals veel heftiger overkomt dan het daadwerkelijk is. Ook kan gedrag daadwerkelijk ernstig zijn. (Seksueel) grensoverschrijdend gedrag kan in beide gevallen maatschappelijke onrust⁵ oproepen. Hiervoor zijn een aantal redenen aanwijsbaar, maar deze worden doorgaans niet onderschreven door de betrokkenen:

- Gebrek aan kennis: De betrokken volwassenen hebben regelmatig relatief weinig kennis van te verwachten seksueel gedrag van (jonge) kinderen. Ze reageren hierop veelal vanuit eigen ervaring, angst of verhalen uit de media.
- Ervaringen: Persoonlijke ervaring met (seksueel) grensoverschrijdend gedrag zoals pesten, misbruik of aanranding kan een sterke en begrijpelijke motivator zijn waardoor betrokken volwassenen heftig kunnen reageren op gedrag (dat al dan niet feitelijk plaatsvond). Hierbij kan meewegen dat ze het gevoel hebben te falen omdat hun kind/leerling zaken meemaakt die ze zelf ook hebben ervaren.
- Emotionele reacties: Gebeurtenissen die plaatsvinden staan vaak niet op zichzelf. Het komt regelmatig voor dat meer kinderen in één klas, school of gemeente op onderzoek uitgaan of daadwerkelijk seksueel grensoverschrijdend gedrag vertonen. Of dat een groep kinderen één ander kind pest. Door emotionele reacties die ouders delen, als ze zoiets meemaken, kunnen zulke verhalen bij elkaar komen. Vaak worden hierbij vermoedens al snel feiten en denken ouders het verhaal beter te kennen dan de betrokkenen. Hierdoor lijkt losstaand gedrag soms kopieergedrag of worden individuele leerlingen soms aanstichter van verschillende seksuele spelletjes of sociale uitsluiting.
- (Sociale) media: In navolging van voorgaand punt doen sommigen ouders (on)bewust uitingen op sociale media. Deze worden snel verspreid en doorgaans daarmee ook uit hun context getrokken. Soms is het dan een kwestie van tijd voor regionale of landelijke media zich hierover buigen.

Als er maatschappelijke onrust is, is het belangrijk dat men zich richt op 'damage-control'. Gebruik hiervoor het actieplan (**Fout! Verwijzingsbron niet gevonden.**).

- **Maak een kort plan van aanpak waarin de weging, beoogde gesprekken en betrokkenen op een rij worden gezet.**
- **Streef er naar om informatie zo snel als mogelijk te delen en te bespreken met betrokken ouders (Fout! Verwijzingsbron niet gevonden.).** Je wilt voorkomen dat kinderen zelf met ouders praten, zonder de context die professionals kunnen bieden.
- **Houd de gevoerde gesprekken bij in een logboek (Fout! Verwijzingsbron niet gevonden.),** zo blijft duidelijk met wie welke informatie gedeeld is.
- **Bewaar e-mails en andere communicatie zo overzichtelijk mogelijk.**
- **Bespreek nadrukkelijk met ouders dat elke vorm van negatieve aandacht omtrent het onderwerp, de klas of het gedrag, de druk voor elke leerling verhoogd. Ze hebben geen invloed op derden en media, maar wel op hun persoonlijke handelen.** Hier hebben alle kinderen (indirect) en ook hun kind (direct) last van. In meer dan 90% van alle gevallen raken kinderen getraumatiseerd door hoe volwassenen op het onderwerp reageren. Een veel kleiner percentage ondervindt daadwerkelijk schade van het gedrag zelf.
- **Zeg nooit aan ouders of kinderen toe dat informatie niet met andere professionals gedeeld zal worden.** Het delen is juist belangrijk om er voor te kunnen zorgen dat relevante partijen op de hoogte kunnen blijven.
- **Deel informatie met het schoolteam en relevante professionals, met de toevoeging dat de informatie nodig is voor adequaat handelen. Spreek uit dat informatie niet door de professionals mag worden verspreid.**
- **Maak snel duidelijke afspraken met betrokken professionals en ouders over de gebeurtenis en handelswijze en leg deze schriftelijk vast. Ondertekening geeft hieraan extra nadruk!**
- **Maak altijd een vervolgspraak om eventuele vervolgstappen te monitoren en om inzichtelijk te maken hoe school de zaken heeft opgepakt.**

⁵ **Maatschappelijke onrust**: Als meer ouders(s)/ klas/ school/ gemeente emotioneel reageren op voorgevallen situatie en daar al dan niet op acteren en de sociale veiligheid van kind(eren), als gevolg van deze gebeurtenissen, in het geding komt.

17.6 Interne proces ondersteuning

Bij adequaat signaleren van grensoverschrijdend gedrag is afstemming en consultatie altijd nuttig en belangrijk in het kader van kennisdeling. Hiervoor zijn verschillende mogelijkheden binnen de school. Professionals kunnen deze mogelijkheden aanwenden om het gesignaleerde te wegen en gewenste vervolgstappen af te wegen.

Bij elk incidenteel gesignaleerd gedrag

Stimuleer collega's om signalen met elkaar te bespreken en dit te noteren in het leerling dossier. Is het gedrag op zichzelf staand? Heeft de collega die deze leerling(en) vorig jaar les gaf deze signalen bemerkt? Welke acties zijn er toen ondernomen? Heeft de betreffende collega adviezen over een effectieve aanpak in die tijd? Is het gedrag met ouders besproken en hoe is er destijds gereageerd? Welke zaken staan er in het dossier?

Bij herhaald gedrag of gedrag dat wordt ervaren als 'opvallend' of 'ernstig'

Bij herhaald gedrag of gedrag dat wordt ervaren als 'opvallend' of 'ernstig' is het relevant dat een professional een inhoudelijk geschoolde collega consulteert. Hieronder vallen de Intern Begeleider, aandachtsfunctionaris seksueel gedrag en de aandachtsfunctionaris Kindermishandeling/Meldcode. Deze professionals zijn op de hoogte van signalen van kindermishandeling, het proces van de meldcode en hebben meer vaardigheden om met ouders in gesprek te gaan. Zij zijn in staat om coachend op te treden gedurende het proces dat een leerkracht met de betrokken leerlingen doorloopt. Ook kunnen ze vanuit hun rol met ouders in gesprek gaan over het gedrag en opvoeding in relatie tot de wet Meldcode. Tot slot hebben ze een rol in het monitoren van dit soort processen.

Bij veelvoorkomend gedrag, groepsproblematiek en/of gedrag dat ernstig en beschadigend is voor de betrokkenen én de omgeving

Tot deze vorm van casuïstiek-overleg kan worden besloten bij veelvoorkomend gedrag, groepsproblematiek en/of gedrag dat ernstig en beschadigend is voor de betrokkenen en de omgeving. Hierbij worden interne professionals door de aandachtsfunctionaris bij elkaar gebracht om de casus door te spreken. In dit geval of bij twijfel dient de signalerende professional altijd de Intern Begeleider te betrekken. In dit overleg kunnen zowel een analyse alsmede een plan van aanpak worden gevormd.

Als er externen bij dit overleg aanwezig zijn, kunnen de vastgelegde informatie en gemaakte afspraken aanzet zijn voor het opstarten van een groeidocument omtrent deze situatie. Voor het bespreken van privacygevoelige informatie over specifieke leerlingen (die met naam worden genoemd) in aanwezigheid van externen is wel toestemming van ouders nodig.

17.7 Externe ondersteuning

Als de zaak (te) groot wordt, of onzekerheid over de aanpak/ omvang meespeelt, overleg dan met externe partijen en/of stel dan een team samen met school, bestuur en externe professionals om verdere acties uit te zetten. Zij kunnen zowel advies geven over het proces, alsmede doorverwijzen voor individuele hulpverlening voor betrokkenen. Laat deelnemers aan het overleg een lijst invullen met contactgegevens, zodat u altijd over recente en directe contactgegevens van aanwezigen beschikt (**Fout! Verwijzingsbron niet gevonden.**). Hiervoor verwijzen we naar de partijen op de sociale kaart (**Fout! Verwijzingsbron niet gevonden.**).

17.8 Tijdelijke maatregelen

Indien de (sociale) veiligheid van leerlingen in het geding is kan besloten worden tot aanvullende, (tijdelijke) maatregelen (**Fout! Verwijzingsbron niet gevonden.**). Hierbij kunt u denken aan toezicht op momenten gedurende de schooldag, op (semi-)openbare ruimten als het schoolplein en speelplekken. Ook vallen hieronder toiletbezoek en toezicht bij eventuele douchegelegenheid. Het is van belang om hierin realistisch te blijven. Het is onmogelijk om leerlingen voor 100% te beschermen of te begeleiden.

Natuurlijk is het wel belangrijk om verantwoord toezicht te organiseren. Soms kan een aanpassing in de fysieke ruimte nuttig zijn. Voorbeeld hiervan is het aanbrengen van een raam, zodat een kleuterleerkracht enig zicht kan houden op kleuters die het toilet bezoeken. Ook dient het uitbreiden van toezicht bij het buitenspelen en omkleden overwogen te worden.

Let op!

- Schorsing van een leerling is ingrijpend voor het individu en zijn omgeving. Daarbij is moeilijk aantoonbaar op welk moment deze stap terug te draaien valt. Dit dient alleen te worden ingezet als verwacht wordt dat de veiligheid van het individu of andere leerlingen in het geding is. 100% zekerheid op het uitblijven van gedrag is bij geen enkel kind vast te stellen.
- Indien ingrijpend handelen nodig is, ten behoeve van veiligheid, is tijdelijke plaatsing van een leerling in een klas met oudere (meer weerbare) leerlingen een goede tussenoplossing, tot andere voorwaarden zijn geregeld.

17.9 Privacy en toestemming

In het kader van de wet bescherming persoonsgegevens dient de privacy van elk individu beschermd te worden omtrent zijn uitspraken en gedragingen. Dit staat haaks op de wens van veel betrokken ouders die precies willen weten wat er gebeurd is. Ervaring leert dat het in bijna alle gevallen onmogelijk is om een feitelijke gebeurtenis te achterhalen. Ondanks de druk van ouders is het niet toegestaan om de beschikbare informatie te delen, tenzij partijen een professionele relevante betrokkenheid hebben, die hen hiertoe legitimeert. Dit leidt soms tot grote frustratie van betrokken ouders. Het is van belang hier gevolg aan te geven omdat uitingen over het gedrag op internet komen te staan. Deze kunnen vervolgens zeer langdurig invloed uitoefenen op betrokkenen en daarmee op ontwikkeling, gezin, leefomgeving en veiligheid.

Toestemming

Om externe ondersteuning aan te vragen voor een leerling dient 'conform de Wet Bescherming Persoonsgegevens' toestemming te worden gevraagd aan ouders om informatie over de leerling te delen. Voor interne informatiedeling geldt dat niet. Ouders kunnen hier geen aanspraak op maken.

17.10 Evaluatie

Een incident geeft aanleiding voor de school om het bestaande beleid en visie te heroverwegen, zodat het incident in het vervolg (mogelijk) voorkomen kan worden. Door de emotionele betrokkenheid zullen ouders participatie hieraan waarderen. Het betrekken van ouders kan daarbij zorgen voor draagvlak en het terugbrengen van rust. Voorbeelden van evaluatie kunnen zijn:

- Een klankbordgroep waarin ouders die zich betrokken of verantwoordelijk voelen, signalen en zorgen kunnen inbrengen en kunnen bespreken welke stappen en ontwikkelingen ze wenselijk achten om soortgelijke situaties te voorkomen. Dit helpt ook bij het kanaliseren van gesprekken in de wandelgangen en op het schoolplein;
- Een procesevaluatie waarin de genomen besluiten en stappen worden nagelopen om lering te trekken van hetgeen gebeurd is. Daarbij kunnen ook externen worden betrokken die het proces kunnen analyseren of als objectieve gesprekspartner kunnen participeren;
- Een resultaat evaluatie waarin wordt besproken of het probleem of het gedrag is verholpen of geneutraliseerd. Hierin kan worden bekeken of zaken tijdelijk zijn opgelost of dat er structurele resultaten zijn behaald. De mate van onrust kan hierin ook een factor zijn die wordt gewogen.

18. Communicatie bij incidenten

Dit hoofdstuk gaat over het communiceren bij incidenten. De zwaarte van een incident bepaalt met wie en in welke volgorde gesprekken gevoerd moeten worden. De gesprekken kunnen gevoerd worden door de leerkracht, IB of directie, of een samenstelling van deze personen. Ook dit is afhankelijk van de zwaarte van het incident.

In de bijlage staat een sociale kaart, met hierop belangrijke telefoonnummers (**Fout! Verwijzingsbron niet gevonden.**).

18.1 Communicatie intern

Intern is het delen van informatie van belang voor het behouden van draagvlak en een professionele attitude. Als een leerling (seksueel) grensoverschrijdend gedrag vertoont, kan dat plaatsvinden tijdens lessen, op het toilet, maar ook tijdens het buitenspelen. Elke professional kan hiervan getuige zijn. De clusterdirectie en relevante professionals moeten daarom weten wat er speelt. Tevens moeten ze op de hoogte zijn van nieuwe ontwikkelingen en gemaakte afspraken en passend kunnen reageren op gedrag van de leerling(en). Zie hiervoor ook bijlage 6 – beroepscode en hoofdstuk 3.

18.2 MR/OR

Weeg bij het communiceren van een officiële boodschap aan ouders af of het goed is om de voorzitter(s) Ouderraad en/of Medezeggenschapsraad te informeren. Deze geledingen hebben een rol waar het gaat om het creëren en behouden van draagvlak binnen de school. Tegelijk kan een stap om deze geledingen te betrekken een aanpak zwaarder doen wegen. Vanuit dit perspectief kan deze afweging dus alleen lokaal gemaakt worden.

18.3 Communicatie met direct betrokken ouders

Na een incident is een gesprek met ouders op korte termijn nodig. In dit gesprek is het van enerzijds van belang informatie zo objectief en feitelijk mogelijk te benoemen. En anderzijds ouders te erkennen in hun zorg.

Logboek, veiligheid en dossieropbouw

- Houd een logboek bij met daarin datum, gesprekspartners en gemaakte afspraken (**Fout! Verwijzingsbron niet gevonden.**).
- Bewaar e-mails en andere communicatie hierover overzichtelijk.
- Voer gesprekken met ouders met z'n tweeën.
- Als er meer ouders betrokken zijn kunnen deze worden geïnformeerd door verschillende personen. Ouders gescheiden spreken is nuttig omdat belangen van de verschillende ouders uiteen kunnen lopen. Daarbij kunnen ouders van een kind dat handelingen onderging zich anders opstellen dan ouders van een kind dat handelingen verrichtte.

Praktisch

- Nodig op zeer korte termijn ouders van betrokken kinderen uit voor een gesprek waarin de zorg van de school (voor betrokken kind en de veiligheid voor andere kinderen) wordt gedeeld.
- In de gesprekken is het van groot belang de ouders enerzijds te erkennen in hun zorg en anderzijds e.e.a. niet groter te maken dan dat het is. Het kan hierbij helpen om het gedrag te relateren aan de seksuele ontwikkeling van kinderen.
- Spreek met de ouders af wat met hun kinderen besproken wordt en streef er naar dat school en ouders hierin één lijn vormen.
- Bespreek met de ouders mogelijke oplossingen: bv. een begeleid gesprek met beide kinderen waarin excuses worden aangeboden en/of een actieplan waarin maatregelen en afspraken worden vastgelegd, hulpverlening voor kind en/of gezin, tijdelijk extra toezicht in de klas.

Bejegening

Spreek in termen van 'betrokken kinderen' en **vermijd de termen 'dader/slachtoffer'**. Spreek liever over het kind dat initiatief nam en het kind dat iets overkomen is. Het is een mogelijkheid om aan ouders toe te lichten dat een kind dat het initiatief neemt, soms zelf eerder iets is overkomen.

Vermijd in de gesprekken en in alle communicatie het woord 'seksueel'. Dat is een lading die volwassenen geven. Voor kinderen speelt dit veel minder. Gedrag dat niet past bij de ontwikkeling kun je benoemen als 'intimiderend', 'ongepast' of 'grensoverschrijdend'.

Sociaal wenselijk

Kinderen geven op vragen vaak het antwoord waarvan zij *denken* dat hun ouders het willen horen. Dat levert vaak onduidelijkheid en onjuiste informatie op. Zeker bij jonge kinderen is het hierdoor heel moeilijk en vaak niet mogelijk om helemaal helder te krijgen wat er precies gebeurd is. Als ouders er met hun kind over praten, is het daarom heel belangrijk dat zij open vragen stellen en geen sturende of suggestieve vragen.

Beschermende factor

Het is belangrijk dat ouders weten dat hun reacties op de gebeurtenissen in hoge mate bepalend zijn voor de last die hun kind ervaart. Het heeft negatieve impact op kinderen als ouders, in het bijzijn van hun kind, erg overstuur en boos zijn. Als ouders rustig kunnen reageren en steunende informatie en handreikingen geven aan hun kind, dan heeft dat een sterke invloed op het herstellend vermogen van het kind.

18.4 Communicatie met indirect betrokken ouders

De zwaarte van het incident bepaalt de manier van communiceren van ouders. De school kan alleen contact opnemen met de betrokkenen, maar ook met de ouders van de betrokken klas of de gehele school. Duidelijke, tijdige en frequente communicatie kan zorgen dat ouders het vertrouwen in de school behouden. In dit geval is een zorgvuldige afweging cruciaal. Het is in het belang van de betrokkenen om het incident zo klein mogelijk te houden. Dus soortgelijke stappen dienen alleen genomen te worden bij een omvangrijke calamiteit of bij een situatie die zoveel onrust geeft, dat de betrokken ouderpopulatie hiervan reeds kennis heeft genomen, of dat op korte termijn zal doen.

Ouderavond

Bij ernstige incidenten kan de school overwegen om een ouderavond te organiseren, samen met vertegenwoordigers van GGD, CJG/wijkteam en politie. Er moet dan voldoende informatie te geven zijn over wat er gebeurd is en wat de school heeft gedaan, in reactie hierop. Hoewel een ouderavond voor veel scholen een bekende activiteit is, past hier tevens een zorgvuldige overweging. De vertrouwensinspectie waarschuwt voor het risico van escalatie. U kunt meer lezen over het informeren van ouders in de bijlagen (**Fout! Verwijzingsbron niet gevonden.**) of via het draaiboek van school n veiligheid "*Moet iedereen het weten?*".⁶

18.5 Inhoudelijke communicatie met ouders

Ouders willen vaak geïnformeerd worden over het precieze verloop van het incident. Ervaring leert dat het in veel gevallen onmogelijk is om een feitelijke gebeurtenis te achterhalen. Tegelijkertijd zorgt de Wet Bescherming Persoonsgegevens ervoor dat elk individu beschermd dient te worden omtrent zijn uitspraken en gedragingen. Dit leidt soms tot grote frustratie van betrokken ouders. Het is belangrijk om aan ouders mee te geven dat 100 % veiligheid een illusie is.

Zaken om aan ouders kenbaar te maken:

- Informeer betrokken ouders zo spoedig mogelijk middels een zakelijke brief/e-mail (bijlage 12, 13 en 14). Geef daarin beknopte informatie over het incident en de maatregelen die getroffen zijn. Maak hierbij eventueel onderscheid tussen bijvoorbeeld de ouders van de klas waar het gedrag heeft plaatsgevonden en de rest van de school. Laat weten wanneer/of hier weer over gecommuniceerd wordt;
- Benoem dat het onderzoeken van de gebeurtenis, door professionals, vaak spanning oplevert voor de betrokkenen. Doorgaans heeft dit een negatief effect. Kinderen worden angstiger, durven zich niet meer te uiten over hun (seksuele) gevoelens en ze gaan sociaal wenselijke antwoorden geven;
- Vertel aan ouders hoe de kinderen op school verteld is, of gaat worden, wat er gaande is.
- Vraag ouders om in het belang van de kinderen de rust te bewaren en geen uitspraken te doen naar de pers;

⁶ www.schoolenveiligheid.nl/po-vo/kennisbank/moet-iedereen-het-weten

- Dat kinderen behoefte hebben om actief te leren welk gedrag we wél van hen verwachten. Waar mag je wel bloot zijn? Wie kan ik vragen over mijn lijf of dat van anderen stellen? Hoe kan ik zeggen dat ik niet mee wil spelen met een seksueel spelletje?
- Dat het uitvergroten van een gebeurtenis mogelijk een verstrend effect kan hebben op de seksuele ontwikkeling van (betrokken) kinderen en (indirect) hun schoolgenoten, als kinderen voelen en horen dat er hele negatieve of rare dingen zijn gebeurd, die mogelijk acceptabel waren, los van de plaats, of leeftijd van de betrokkenen;
- Geef ouders de gelegenheid een afspraak te maken om vragen te stellen;
- Houd als directie/bestuur een spreekuur waar ouders de gelegenheid krijgen tot het stellen van vragen;
- Richt een spreekuur in op school, bemenst door externe deskundigen, waar ouders terecht kunnen voor hulp/vragen over bijv. hun zorgen of normale seksuele ontwikkeling.

18.6 Inhoudelijke en educatieve communicatie met leerlingen

Communicatie over het incident

Het is van belang om bij communicatie met leerlingen bewust om te gaan met mogelijke foutieve informatie die in de school rondgaat. Leerlingen kunnen van klasgenoten en ouders soms informatie krijgen die onjuist is, of die gebaseerd is op angst of 'horen van'. Ook vangen kinderen soms thuis gesprekken en discussies op die ouders (te) openlijk voeren over dit onderwerp. Het is van groot belang om deze informatie alleen tegen te spreken waar het de veiligheid of anonimiteit van betrokken kinderen betreft. Door ouders tegen te spreken vergroot de professional de afstand tussen ouders en school. Hierdoor ervaren kinderen mogelijk tweestrijd en kunnen ze zich genoodzaakt voelen om hierin keuzes te maken. Het is daarom belangrijk om tijdens individuele of groepsgesprekken vooral te praten over het gevoel dat deze gebeurtenis oproept en om vanuit dit onderwerp steunende adviezen en informatie te geven. Deze informatie dient vooral gericht te zijn op het voorkomen van een incident in de toekomst. Voorbeelden hiervan zijn: "Hoe kun je zorgen dat jou dit niet gebeurt?" Weet jij eigenlijk hoe je NEE moet zeggen als je iets niet wilt?"

Indien er over het incident gecommuniceerd wordt in één of meer klassen, is het van belang om deze informatie eerst schriftelijk weer te geven. Indien emoties een rol spelen kan de inhoudelijke boodschap maar beter goed en duidelijk op papier staan, zodat betrokken professionals houvast ervaren en duidelijk weten wat ze NIET moeten zeggen.

Educatie

Als er een incident heeft plaatsgevonden in de klas is het verstandig om lessen over het onderwerp te intensiveren. Zeker als er waarde wordt gehecht aan het voorkomen van soortgelijk gedrag in de toekomst. Hierbij kan gedacht worden aan de methodes Kanjertraining, Leefstijl en Relaties en Seksualiteit. De lessen dienen zich te richten op welk (seksueel) gedrag normaal is, en wat we van kinderen verwachten. Denk hierbij aan "Waar ben je bloot?" of "Hoe zeg je NEE?"

Let op!

Het is wenselijk dat de lessen (indien mogelijk) niet gekoppeld worden aan de calamiteit, als dat te voorkomen is. Soms kiest een school er daarom voor om een projectperiode te organiseren waardoor alle klassen en leerlingen betrokken worden. Dit leidt de aandacht af van de specifieke leerling(en) en/of de betreffende klas. Indien dit niet mogelijk is, dient de communicatie naar ouders hierover zich vooral te richten op het vergroten en versterken van beschermende factoren voor alle kinderen uit de klas. U kunt ouders dan ook oproepen hieraan bij te dragen, ten gunste van hun eigen kind.

Ondersteunende groepsinterventie

Soms ontstaat de onrust doordat ouders zich geconfronteerd voelen met een onderwerp zoals (seksueel) grensoverschrijdend gedrag, terwijl ze hierop niet zijn voorbereid. Ze hadden er niet op gerekend dat dit gedrag nu al zou kunnen voorkomen en kunnen zelfs hun walging of afkeer uitspreken ten opzicht van het gedrag of het kind. Hun handelsverlegenheid kan dan een ongunstig effect hebben op de calamiteit. Als kinderen thuis immers vragen gaan stellen moeten ouders hier wel een antwoord op kunnen geven.

Het kan in dat geval wenselijk zijn om een **ouder-workshop** of een **ouder-kind-workshop** te laten verzorgen. Deze workshops richten zich op het vergroten en versterken van de vaardigheden van ouders om hun kind te ondersteunen. De workshop kan dus opgebouwd zijn als een vorm van kennisoverdracht. Het kan ook een workshop zijn waarbij een professional kind en ouder sámen in gesprek brengt, door middel van laagdrempelige werkvormen die vervolgens thuis kunnen worden

voortgezet. Bij de laatste vorm is uitermate belangrijk dat ouders zich tijdens de workshop niet persoonlijk en negatief uitspreken in bijzijn van de kinderen. Daarbij dient elke aanwezige zich te conformeren aan het doel van de workshop.

18.7 Media

Belangrijk!

Wanneer afwikkeling van een incident klein gehouden kan worden (met alleen betrokken ouders), heeft dat *altijd* de voorkeur, in het belang van alle betrokkenen. Zeker in een tijd waarin via internet ook jaren later nog informatie over kinderen is terug te vinden. Ouders begrijpen dit heel goed. Met de direct betrokkenen wordt uiteraard wel heel open gecommuniceerd.

In principe wordt er niet met de media gecommuniceerd. Als er met media gecommuniceerd wordt, gebeurt dit altijd via de clusterdirectie. Mocht dit toch aan de orde zijn, gebruik dan info uit “omgaan met media bij incidenten op school” en ‘er staat pers op de stop’ (**Fout! Verwijzingsbron niet gevonden.** en **Fout! Verwijzingsbron niet gevonden.**). Laat communicatie met media altijd plaatsvinden door een ervaren professional en stem soortgelijke communicatieboodschappen af met bestuur en (desnoods achteraf) met betrokken professionals. Persuitingen worden goed voorbereid en bij het verstrekken van informatie worden de belangen en privacy van alle betrokkenen afgewogen.